

1986-III-24

laiškai lietuviams

balandis / april 1986

SĄMONINGO TIKĖJIMO METAI	109 Lietuvos vyskupai
DOGMOS PARADOKSAS (II)	113 Bruno Markaitis, S.J.
VEIDU Į KATALIKŲ BAŽNYČIĄ	117 S. Sužiedėlis
TEOLOGINIAI MĄSTYMAI	120 Vytautas Bagdanavičius
VIEN DUONOS NEUŽTENKA	124 Chiara Lubich
AR TIKRAI BUVO BIBLIJOJE APRAŠYTAS TVANAS?	125 J. E.
TĖVŲ PAVYZDYS	128 Bruno Markaitis, S.J.
MOTERŲ KOVA UŽ LYGIAS TEISES	132 Redakcija
KARD. J. BERNARDIN ŽODIS APIE L.K.B. KRONIKĄ	134 Kard. J. Bernardin
A. SALIO RAŠTŲ III TOMAS	135 Alė Rūta
ŠVENTOJO KAZIMIERO PENKŠIMTMETIS	135 A. R.
LIETUVA PASAULINĖJE LITERATŪROJE	136 Red.
TĖVYNĖJE	136 Gediminas Vakarīs
KALBA	138 J. Vaišnys, S.J.
ATGARSIAI	140 Aleksandras Mauragis
ŠYPSULIAI	142 Red.
TRUMPAI IŠ VISUR	143 J. Pr.

Šis numeris iliustruotas K. Daugėlos fotografijomis iš lietuvių išeivių gyvenimo Vokietijos stovyklose. Viršelio piešinys — Rasos Krokytės.

Laiškai Lietuviams — Letters to Lithuanians (ISSN 00301-540) is published monthly except July / August, when bimonthly, for \$10.00 a year by Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Second class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices. POSTMASTER: Send address changes to **Laiškai Lietuviams**, 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636.

SAĖMONINGO TIKĖJIMO METAI

*(Lietuvos vyskupų ir vyskupijų valdytojų žodis tikintiesiems,
rengiantis Lietuvos krikšto jubiliejui)*

Brangūs Lietuvos Katalikai!

"Tikėjimas laiduoja mums tai, ko viliamės, įrodo tikrovę, kurios nematome". Šiuos Šventojo Rašto žodžius (Žyd 11,1) gyvai prisimename dabar, pradėdami antruosius Lietuvos Krikšto jubiliejui dvasinio pasirengimo metus.

Pirmieji, 1985-ieji, buvo pavadinti Gerosios naujienos metais. Prisimėnėme, kokiais nelengvais keliais krikščionybė į mūsų kraštą atėjo, kokias religines bei moralines vertybes per 600 metų į tikinčiųjų dvasią įskiepijo.

1986-ieji bus Sąmoningo tikėjimo metai. Stengsimės kuo geriau pažinti savo šventąjį tikėjimą, įvertinti jo aktualumą mūsų gyvenimui.

1.

"Daugel kartų ir įvairiais būdais praeityje Dievas yra kalbėjęs mūsų protėviams per pranašus, o galiausiai šiomis dienomis jis prabilo į mus per Sūnų", — skaitome šv. Rašte (Žyd 1,1-2).

Iš tikrųjų į mus prabilo Dievas. Mūsų Kūrėjas su mumis—savo kūriniais — pasidalijo dieviškąja išmintimi, paskelbė mums savo valią, apreiškė būtinas išganymui tiesas ir parodė kelius į laimę. Dievo pašaukti *pranašai* išrinktajai tautai skelbė Dievo žodį, t.y. mokė ją Dievą pažinti, jį mylėti, garbinti, ragino laikytis Dievo įsakymų; įspėdavo, kad tauta bijotusi Dievą įžeisti, nusi-dėjėlius kvietė atgailoti, stiprino Išganytojo atėjimo viltį.

Dievo Sūnus *Jėzus Kristus* trejus metus skelbė pasauliui Evangeliją. Jis patvirtino pranašų žodžius ir atidengė žmonijai naujus dieviškos būties bei išminties lobius: atskleidė Švenčiausiosios Trejybės slėpinį ir tėvišką Dievo meilę žmogui; ryškiau nušvietė Dievo įsakymų prasmę, davė naują įsakymą

Išvietintųjų kelias į nežinią.

K. Daugėlos nuotr.

— mylėti žmones taip, kaip jis pats myli. Pagaliau įsteigė Bažnyčią ir jai pavedė tęsti evangelizaciją, t.y. mokyti žmones dieviškojo mokslo ir vesti tautas išganymo keliu.

Išganytojo paskelbtoji Evangelija, pranašų balsas, apaštalų raštai — tai neišsemiamas dieviškosios išminties šaltinis. Ši dangaus išmintis surašyta Šv. Rašto knygoje, ją aiškina bei saugo krikščioniškoji tradicija — nuolatinis visos krikščionijos tikėjimas. Katalikų *Bažnyčia*, Šventosios Dvasios gavinama bei lydima, skelbia, gina nuo klaidų ir autoritetingai aiškina Dievo apreiškimą.

Per Krikštą tapdami Katalikų Bažnyčios nariais, Dievo vaikais, tampame ir dieviškojo mokslo šviesos paveldėtojais. Iš Krikšto kyla pareiga pažinti dieviškąjį mokslą: žinoti tikėjimo tiesas, vertinti jas ir jų šviesoje gyventi.

Mes, Lietuvos Vyskupai ir vyskupijų Valdytojai, padedami kunigų, bažnyčiose jums nuolat skelbiame ir aiškiname tą brangųjį tikėjimo paveldą. Prašome ir raginame jus gyviau domėtis tikėjimo klausimais.

Žmogus myli tai, ką pažįsta esant gera. Pažinę tikėjimo grožį, supratę palaimingą jo reikšmę, panorėsime ir savo gyvenimą kurti pagal tikruosius Kristaus idealus, Dievo draugystėje.

2.

Kiekvienas mąstantis žmogus nori gauti išsamius bei aiškius atsakymus į gyvybiškai svarbius klausimus: koks mano gyvenimo tikslas? kokia mano darbo ir kančios prasmė? kas manęs laukia po kūno mirties? ar aš turiu dvasinę bei nemirtingą sielą? ar yra amžinasis gyvenimas, ir koks jis yra? ar yra Dievas, ir koks jis? kas iš tiesų gera ir dora, o kas ne? kuo turiu grįsti savo santykius su kitais šeimoje ir visuomenėje ir t.t.

Į šiuos ir panašius klausimus nuo seniausių laikų įvairiai bando atsakinėti filosofai, bet jų nuomonės labai skirtingos. Matyti, mūsų prigimtinės išminties nepakanka šioms problemoms iki galo išspręsti. Turime dėkoti Apvaizdai, kad mes nelikome tamsoje bei nežinioje. Dieviškasis Mokytojas Jėzus Kristus aiškiai ir gyvenimiš-

kai atsakė į šiuos didžiuosius žmonijos klausimus ir savo elgesiu parodė gražiausią sekutiną pavyzdį. Todėl jis ir galėjo apie save pasakyti: "Aš esu kelias, tiesa ir gyvenimas" (Jn 14,6), "Kas seka manimi, nebevaikščios tamsybėse, bet turės gyvenimo šviesą (Jn 8,12).

Visa, ką išganytojas žmonijai paskelbė ir parodė, jau yra tapę milijonų ir milijardų žmonių gyvenimo programa, jų laimės kelias. Kristaus mokslo ir asmenybės sužavėti nesuskaitomi būriai krikščionių kankinių už jį yra atidavę ir savo gyvybę, žemiškąją, laikiną gyvybę — laimėję amžinąjį gyvenimą danguje.

Trumpa Kristaus ir jo Bažnyčios mokslo santrauka surašyta nedidelėje knygutėje — katekizme. Kas tik turime ar galime gauti katekizmą — tą brangųjį tikėjimo vadovėlį, kuo dažniau jį skaitykime ir jauskime, kad kiekvienas jo žodis, kiekviena raidė patvirtinta ir pašventinta milijonų gyvenimu ir mirtimi.

Su katekizmu paprastai susipažįstame vaikystėje — nuoširdžiai, bet negiliai. Jei vėliau nepasirūpiname į katekizmą gilintis, nenuostabu, kad daug ką užmirštame ir liekame be vadovo. "Jėzus pamatė didžiulę minią, ir jam pagailo žmonių, nes jie buvo tarsį avys be piemens" (Mk 6,34) — ar nesikartoja šis vaizdas?!

Norėtume kartkartėmis priminti visiems tikintiesiems — vaikams, jaunimui ir suaugusiems: sekmadieniais paskirkite bent pusvalandį katekizmui. Naudingų paaiškinimų apie tikėjimo tiesas, dorovės reikalavimus, išganymo priemonės ir liturgines apeigas rasite maldynuose. Šiandien katekizmas ir maldynas yra vieninteliai jums prieinami rašytiniai tikėjimo tiesų šaltiniai, tad juo labiau studijuotini.

3.

Šiais Sąmoningo tikėjimo metais visose bažnyčiose bus dažniau sakomi kateketiniai pamokslai. Dėmesingai jų klausykitės, grįžę namo su artimaisiais juos aptarkite.

Didysis Lietuvos Švietėjas ir blaivintojas vyskupas Motiejus Valančius 1860 m. aplinkraščiu rekomendavo kunigams visa-

da, ypač per gavėnią, bažnyčiose aiškinti katekizmą. Jo nuomone, katekizmo aiškinimas yra viso religinio švietimo pagrindas. Ganytojas pabrėžė, kad religinio tamsumo, krikščioniškosios moralės pažeidinėjimų priežastis dažnai yra nepakankamas katekizmo aiškinimas. Deja, ir šiandieną dalis katalikų nesuvokia tikėjimo tiesų grožio, laikosi labai abejotinos vertės moralinių pažiūrų todėl, kad yra primiršę katekizmą.

Pasitaiko katalikų jaunuolių, kuriems tėvai vaikystėje nesudarė sąlygų pasirengti *Pirmajai išpažinčiai* ir komunijai. Prašome ir raginame tokius jaunuolius šiais Sąmoningo tikėjimo metais pasirengti *Pirmajai išpažinčiai* bei komunijai ir įsijungti į praktikuojančių tikinčiųjų gretas. Nekrikštytus, bet kelią į tikėjimą suradusius kviečiame priimti pirmąjį, svarbiausiąjį *Krikšto* sakramentą. Kreipkitės į jums prieinamus kunigus — jie mielai jums padės.

Kurie ruošiatės santuokai, per ilgesnį laiką uoliai kartokite katekizmą, kad sąmoningai priimtumėte *Santuokos* sakramentą ir pasirengtumėte katalikiškai gyventi šeimoje. Sulaukę kūdikio, nevėluokite jam parūpinti Dievo malonės — neatidėliokite *Krikšto*.

Tikintiesiems tėvams primename, ką yra nutarę popiežiaus vadovaujami II Vatikano Susirinkime vyskupai: "Šeima yra pirmoji visuomeninių dorybių, būtinų kiekvienai visuomenei, mokykla- Ypač svarbu, kad krikščioniškoje šeimoje, klestinčioje Santuokos sakramento malone ir pareigomis, vaikai nuo ankstyvo amžiaus būtų išmokyti pažinti ir garbinti Dievą, mylėti artimą pagal *Krikšto* gautąjį tikėjimą" (*Krikščioniškojo auklėjimo deklaracija*, 3).

4.

Rengdamiesi Lietuvos *Krikšto* jubiliejui, esame pasiryžę 1986 metų gavėnią skirti *atgailai* už nuodėmes tikėjimui.

Tikėjimas yra žvaigždė, nušviečianti kelią į Dievą. Tikėjimas atveria mums dvasinę, amžinąją pasaulį, kurio dalininkai mes esame. Tikėjimas yra pirmoji iš trijų dieviškų dorybių. "Be tikėjimo neįmanoma patikti Dievui. Kas artinasi prie Dievo, tam

būtina tikėti, kad jis yra ir kad ieškantiems jo atlygina", — skaitoma šv. Rašte (*Žyd* 11,6).

Per *Krikštą* įsipareigojome tikėti ir mylėti Dievą, Švenčiausioje Trejybėje vieną, tikėti, ko moko Katalikų Bažnyčia, vengti visokių blogio vilionių. Šį pažadą kiekvienais metais atnaujiname *Didįjį šeštadienį*, *Velyknakčio Mišiose*. Priimdami *Sutvirtinimą*, gauname malonę tikėjimą *išpažinti*, saugoti, platinti ir ginti, taip pat vengti nuodėmių prieš tikėjimą, o kartu ir atgailoti už šias nuodėmes.

Religinių pareigų apleidimas, tikėjimas burtais, klaidatikystės, tikėjimo atsisąžadinimas, kova su tikėjimu — tai *nuodėmės* prieš tikėjimo dorybę. Šios nuodėmės atitraukia mus nuo galutinio gyvenimo tikslo—mums skirto amžinojo gyvenimo, atitraukia nuo amžinosios laimės šaltinio — Dievo, skurdiina mūsų dvasinį gyvenimą, drauge apkartiina ir žemiškojo gyvenimo dienas. Jėzus Kristus įspėja: "Iš tiesų, iš tiesų sakau jums: kiekvienas, kas daro nuodėmę, yra nuodėmės vergas" (*Jn* 8,34).

Todėl būtina atgailoti bei atsiteisti Dievui už dvasinį atšalimą, už jo garbės paniekinimą, už tuos, kurie patys pasuko dvasinės tamsos keliu ir kitus stengiasi juo vesti. Minėta intencija per gavėnią aukosime *Kryžiaus kelią*, *Graudžius verksmus*, pasninką bei visas gavėnios maldas. Tinkamai permaldavę Dievą, galėsime tikėtis, jog atsigavins tikėjimas mūsų pačių ir mūsų brangiųjų sielose. Juk tikėjimas — ne teorinis tiesų pripažinimas, o viso žmogaus — proto, valios ir širdies atsiliepimas-

Šv. apaštalas Paulius Tesalonikos krikščionims rašė: "Mes jaučiame pareigą visuo-
met dėkoti, broliai, už jus Dievui, ir tai teisinga, nes jūsų tikėjimas klestėte klesti" (1,3).

BroLIAI, seserys, brangūs tikintieji! Domėkitės Kristaus atnešta ir paskelbta dieviškosios išminties šviesa. Dievo apreikštos tiesos ilgesį junkime su atgaila, tada ir mūsų sielos patirs tikėjimo palaimą. Amen.

DOGMOS PARADOKSAS (II)

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Nuo pat kūdikystės, nuo jaunų dienų žmogus remiasi kitų autoritetu: tėvų, mokytojų, valstybės, Bažnyčios ir t.t. Kad kūdikystėje ir jaunose dienose taip yra, niekas neturi pagrindo stebėtis, nes kitaip ir būti negali — žmogus pasirodo šioje žemėje bejėgis ir aklas, pilniausia šių žodžių prasme. Net ir po eilės metų, kai ne tik jo kūnas, bet ir protas subręsta, žmogus tebeprisiklauso nuo faktorių, kurių jis savyje neturi ir kuriuos privalo skolintis iš kitų šaltinių. Šis savos rūšies bejėgiškumas ir aklumas lydi žmogų visu gyvenimo keliu jau vien dėl to, kad žmogus yra labai ribotas, labai apibrėžtas laiku ir vieta. Todėl — norėdamas gauti atsakymą į daugelį klausimų — jis turi pasikliauti kitais žmonėmis, kitų autoritetu.

Faktas lieka faktas, kad žmogus remiasi kitų autoritetu kiekvienoje žmogiškojo aktyvumo srityje, kur jis pats neturi pakankamai žinių, mokslo, supratimo. Ne retai net toje srityje, kuri jam yra gana gerai žinoma, jis vis dėlto — ypatingai susidarius sunkioms ir sudėtingoms aplinkybėms — yra linkęs kreiptis į specialistą ir jo nuomonę pasidėti į savo nuomonės ir apsisprendimo pagrindus. Jei jau taip yra empiriniame pasaulyje, kur dalykai, priežastys, tikrovės yra vienu ar kitu būdu apčiuopiamos ir patikrinamos, tai nesunku suprasti, kas pasidaro, kai mes įeiname į dvasios šventyklos prieangį. Čia autoritetas yra būtina ir neapeinama sąlyga. Šitos fatalinės problemos neišsprendžia net protestantiškoji religijos reformacija. Ji sugebėjo realizuoti tik vieną tikrovę; dieviškąjį autoritetą ji pakeitė žmogiškuoju autoritetu. Mes čia nenorime gilintis į priežastis, paskatinusias reformacijos gimimą bei vystymąsi. Mums svarbu tik pats istorinis faktas.

Žmogus turi remtis autoritetu, nes į šią žemę jis ateina aklas ir bejėgis, nes jis ir jo gyvenimas yra absoliučiai apibrėžti laiku ir vieta. Net gamtiniame pasaulyje jis turi

priimti didelį skaičių tiesų, pasitikėdamas knyga, laikraščiu, žmogum. Vaduodamasis šiuo pasitikėjimu, jis klauso gydytojo, advokato, architekto ir t.t. Kitais žodžiais tariant, jis priima nežinomą ar mažiau žinomą tikrovę, remdamasis svetimu autoritetu. Štai čia — šitoje labai žmogiškoje ir nuolat pasikartojančioje situacijoje — mes randame dogmos pradžią. Jei mes visa šita perkeliame į religijos sritį, į antgamtinį pasaulį, mes matome fatališką ir besąlyginį reikalą remtis koku nors aukštesniu autoritetu, nes tiesos, su kuriomis mes susiduriame, dvelkia paslaptimi, prašoka mūsų proto pajėgumą ir liečia ne tik mūsų praeinančią dabartį, bet ir amžiną ateitį.

Žmogus turi remtis autoritetu, nes jis negali nei visa žinoti, nei visa patikrinti. Geriausiu atveju, jis bando pasirinkti patikimiausią autoritetą ir patikimiausią šaltinį. Jeigu jis skaito knygos, koncerto, dramos kritiką, jis turi pasitikėti rašytoju. Jis žvelgia į užsienio korespondento reportažą iš Londono, Romos, Atėnų, Ankaros, Dehli ar Tokyo, ir jis tiki korespondentu. Gydytojas siunčia jį pas vienos ar kitos srities specialistą, ir jis tiki specialisto žodžiais. Net pats specialistas šaukia konsultaciją, kai labai svarbus momentas graso mirtimi, ir čia daromas sprendimas remiasi arba didžiausiu autoritetu, arba tapatybiniu kelių autoritetų vieningumu.

Žmogus turi remtis autoritetu, nes kartais jis nepasitiki savo proto pajėgumu, nepasitiki savo sprendimo objektyvumu. Kiekvienas žmogus, ypač lemiančiuose gyvenimo momentuose ir sprendimuose, yra linkęs kreiptis į autoritetą ir besąlygiškai vykdyti autoriteto pasiūlytą nuomonę bei patarimą. Pajutęs savo proto ribotumą ir savo sprendimo subjektyvumą, jis yra netikras ir neramus. Jis nori saugumo, užtikrinimo, neklaidingumo. Ir kuo svarbesnis atvejis, kuo svaresni laukia padariniai, tuo gilesnis noras gimsta apsidrausti autoritetingu užtikri-

nimu, kad mūsų pasirinktas kelias yra ir tikras, ir saugus.

Kai mes stebime gyvenimą ir žmones, mums dažnai rodos neįtikėtina, koku nuostabių lengvumu, o iš kitos pusės — nesvyruojančiu tikėjimu vidurkio žmogus priima viešąją nuomonę, partijos liniją, mokslines hipotezes ir netikrų pranašų pažadus. Žmogų pasitinka savos rūšies dogma kiekvienoje gyvenimo srityje, ir jis priima ją, ilgai nesvyruodamas. Kas mus iš tikrųjų stebina, tai nėra faktiškoji dogmos būtinybė, bet žmogaus aklas tikėjimas autoritetu, kuris autoriteto vardo nevertas. Dalykas darosi iš viso nesuprantamas, kai dieviškas autoritetas atmetamas ir jo vietoje pasirenkamas žmogiškas autoritetas.

Kas neišsigilinęs ir paviršutiniškai pasisako prieš religinę dogmą ir jos prasmingumą, atremtą į dieviškąjį apreiškimą ir dieviškąjį autoritetą, tas tegul pastudijuoja modernųjį žmogų, net didesnio masto inteligentą, ir tegul akylai pasižiūri, koku apreiškimu ir koku autoritetu remiasi šių dienų ne tik išsilavinimo, bet ir mokslo žmonės, kurie net transcendentinės svarbos tiesas suveda į subjektyvios nuomonės primatą ir jos neklaidingą dogmatizmą. Niekas neišsiverčia be kokios nors dogmos. Nesvarbu, koku žodžiu ar terminu mes aptar-

sim tiesą, principą, paslaptį. Kas yra svarbu, tai universali tikrovė, kad kiekvienas žmogus turi kokią nors dogmą, išreikštą pozityviu ar negatyviu tvirtinimu, kurią jis laiko savo įsitikinimų pagrindu. Niekas neišsiverčia be dogmos. Tikrasis paradoksas ne čia — jis slypi autoriteto pasirinkime.

Kalbėdami apie dogmos paradoksą, mes susiduriame su dviem dalykais: žmogus savo kontingencijoje ir ribotume ne tik remiasi, bet turi remtis autoritetu visose tose srityse, kurios jam nežinomos, jei jis nori tiesą sužinot. Antra: kiekvienas žmogus, nors jis neretai pasisako prieš religinę dogmą ir dogmatizmą, turi savo dogmą, kurios paremtos kito žmogaus autoritetu. Jei kas tvirtina, kad religinis dogmatizmas esąs griežtesnis ir mažiau elastingas, tas tegul pabando padiskutuoti pasaulėžiūriniais klausimais kad ir su didžiausiu dogmatizmo priešu. Jis greit pastebės ir dogmatizmo priešo nuomonėse daug griežtumo ir mažą elastingumą. Mat reikia atsiminti, kad didelė jėga ir karščiu galima ne tik teigti, bet ir neigti. Labai svarbu, kad tiek mūsų teigimas, tiek mūsų neigimas būtų prasmingi ir tiesos tarnyboje. Jei mes jau negalime išsiversti nei be dogmos, nei be autoriteto, tai nebūtų neišmintinga tvirtinti, kad dogmos tiesa turėtų būti pilniausia, o autoritetas — aukščiausias.

Nėra žmogaus, kuris neturėtų dogmos. Paslaptingasis mįslingumas glūdi tame, kad žmogus pats nori pasirinkti dogmą. Vadinasi, tikrasis konfliktas glūdi ne tarp žmogaus tikėjimo ar netikėjimo dogma, bet tarp jo noro ar nenoro priimti jam pateiktą dogmą.

Nėra žmogaus, kuris neturėtų dogmos. Dar svarbiau: nėra žmogaus, kuris nestatytų savo gyvenimo ant dogmos. Todėl didžiausias dogmos paradoksas glūdi žmogaus apsisprendime už vieną ar už kitą dogmą. Šitą paskutinį dogmos paradoksą mes norime iliustruoti konkrečiu gyvenimo įvykiu.

Kartą vienas asmuo rašė: "Šiandien, kada Rytai ir Vakarai niaukiasi vis storesniais debesimis, šiandien man viskas atrodo taip beprasmiška. Viskas, kas nėra toji

Keturių šeimų "butai" Kempteno stovykloje.

K. Daugėlos nuotr.

didžioji realybė, toji vienintelė perspektyva, kurios dėka gyvenimas tėra vertas savęs. Visos tos smulkmenos, visi tie milžiniški mažmožiai, visi tie egzaltuoti asmeniškai interesai, turį tiek maža ar nieko bendro su milžiniškais Kristaus Karalystės uždaviniais, su nuosekliu ir energingu pasišventimu, su heroišku to aukšto idealo įvykdymu, kurį šv. Ignacas taip karštai troško matyti savo sūnuose ir kurio mūsų Motina Bažnyčia turi teisę reikalauti iš mūsų, kad būtume "žmonės, nukryžiuoti pasauliui, o pasaulis — nukryžiuotas mums".

Štai žodžiai, už kurių slepiasi entuziastingas idealistas ir nerimstanti ugnis. Idealistas, susivylęs netolima aplinka ir žmonių medžiagiškumu, savąjį gyvenimą grindžiąs ir jo prasmę pateisinąs antgamtinio Kristaus idealu ir Bažnyčios kategorišku reikalavimu to idealo siekti. Idealistas, kuris gyvenimą matuoja antgamtinio mastu ir kuris — jo paties žodžiais tariant — "Dievo valią, išreikštą jo atstovų valioje", priima kaip "absoliutaus neklaidingumo kelrodį".

Tas pats asmuo vėliau štai kaip rašė: "Pranešu, kad, labai gerai dalyką apgalvojęs, būdamas visiškai laisvas, viešai ir iškilmingai esu apleidęs Romos Katalikų Bažnyčią, nutraukdamas visus ir bet kokius su ja ryšius".

Štai likiminiai žodžiai, kuriuos parašė tas pats idealistas, deginamas nerimstančios ugnies. Mes neturime nei teisės, nei drąsos vertinti šio asmens apsisprendimą ir įsitikinimus. Dievo ir žmogaus asmeniniai santykiai yra tiek privatūs ir tiek šventi, kad niekas neturėtų į juos skverbtis. Ir mes to nedarysime iš tos pačios šventos pagarbos. Bet mums svarbu faktai, nusakyti šio asmens mintimis ir žodžiais. Jis rašė šita pačia prasme: "Konstatuoju tikrai patį mano Bažnyčios apleidimo faktą, nematydamas jokio reikalo aiškinti jo priežasčių, nes iš patirties gerai žinau, kad anoje tvoros pusėje jomis netikima, kaip kad netikima krikščioniu ar mahometonu virtusio hinduisto tvirtinimu, kad jis nebetikįs, jog šventos karvės mėšlas ir šlapumas turi sakralinę galią nuvalyti nuodėmes".

Šeimos bobutė su visu savo turtu.

K. Daugėlos nuotr.

Mums čia svarbu tikrai fizinis, tam tikra prasme, apsisprendimo faktas, kuriuo žmogus vieną bei pagrindinę savo gyvenimo dogmą pakeičia kita ir tai visiškai priešinga pirmajai. Mums atrodo, kad — nors žmogus savo tikėjimą pakreipia nuo vienos dogmos turinio į kitą — pats jo tikėjimo gyvumas ir jėga nesumažėja. Priešingai, gauname įspūdį, kad tikėjimas pagyvėja ir sustiprėja.

Turbūt neįmanoma nusakyti tikrąsias žmogaus pasikeitimo priežastis bei su neklįstančiu tikslumu nustatyti svarbiausiąjį įtakos veiksnių. Todėl ir kiti šio asmens žodžiai dalyko išsamiau nepaaiškins, bet gal mes šviesos spindulį į tamsųjį žmogaus dvasios mįslingumą. Štai jie: "Kaip keista dabar man atrodo, kad aš — vidutinės inteligencijos žmogus — galėjau taip ilgai būti Romos Bažnyčioje ir rimtai tikėti visais tais absurdais, tipiškais tai Bažnyčiai, nepermatydamas jos tikrosios esmės, kaip vienos iš senų, viduramžiškų krikščionybės formų, su visais tų laikų prietaisais, paverstais dogmomis".

Tai drąsūs žodžiai, svarbūs tvirtinimai. Gaila, kad mums neduodama jokių įrodymų, paremiančių šią drąsą ir tvirtinimus.

Vis dėlto mes čia matome aiškų pavyzdį, kaip žmogus atsisako vienos dogmos ir pasirenka kitą, kaip jis anksčiau tikėtą dogmą pavadina "absurdais ir prietarais" ir pasirenka naują dogmą, kuri — logiškai galvojant — turėtų būti laisva nuo absurdo ir prietarų. Ar taip iš tikrųjų yra, tai jau kitas klausimas, ir vietos stoka mums neleidžia jo paliesti. Mums tuo tarpu svarbu tik tas momentas, kuris rodo, kad vienos dogmos pakeitimas kita, bent šiuo atveju, galėjo įvykti žmogiškojo autoriteto įtakoje. Štai žodžiai: "Nors Jūsų amžius ir aplinkybės neduoda daug vilties, kad ir Jūs vieną dieną galėtumėte atsikratyti nusidėvėjusių Romos Bažnyčios formų, vis dėlto, jeigu aš turėčiau daugiau laiko, pabandyčiau Jums pagelbėti, bent nurodydamas literatūrą".

Mums atrodo iš šitų žodžių, o ypač iš kitų šaltinių, kurie mums yra žinomi, kad literatūra, vadinasi rašyto žodžio autoritetas, galėjo turėti lemiančios įtakos dogmatiniam šio asmens pasikeitimui, t.y. religinių įsitikinimų pasikeitimui.

Tokiu būdu mes galų gale atsiremiamė į autoritetą, kurį pasirenka mūsų proto ir valios apsisprendimas. Mat atrodo teisu sakyti, kad už kiekvienos dogmos stovi autoritetas. Autoritetai, be abejo, nėra lygūs nei kilme, nei dydžiu, nei tikėtinumu. Ne retai tarp autoriteto ir dogmos turinio nėra proporcijos, nes autoritetas kartais tvirtina tai, kas yra už jo srities ribų ir kas viršija jo kompetenciją bei patirtį, jei patirtis yra būtina tikėtinumo sąlyga.

Mes šiame gyvenime stovime prieš paslaptis: prieš mums nesuprantamą antgamtinį pasaulį, kuris mums lieka nesuvokiamas, nes mes neturime nei apčiuopiamo jo vaizdo, nei antgamtinių sąvokų, ir prieš tamsų žmogaus dvasios mįslingumą, kurį kartais veikia mums nežinomos jėgos ir veiksniai. Ir nors žmogus paprastai apeliuoja į protą ir į logiką, vis dėlto neretame jo veiksmė, apsprendžiančiame jo gyvenimą ir ateitį, pasigendame ne tik logikos, bet ir argumentų. Įdomu, kad anksčiau minėtasis asmuo šia prasme užrašė žodžius, kurie galėtų būti paminklinė lenta jo ir daugelio gyve-

nimui, būtent: "Retos išimties tie žmonės, kurie turi religiją, susidedančią iš ko nors daugiau negu grynų prietarų. Didžiausioji žmonijos dalis pasitenkina absurdo konglomeratu juo pilniau, juo jis yra didesnis. Ir likimo ironija, kad kaip tik tos sistemos, kurios balsiau už kitas giriasi esančios pagrįstos protu ir faktais, ugningiau neigia tiek sveiką protą, tiek faktus".

Ne su visais žodžiais mes sutinkame. Bet jei kiekvienas turime dogmą ir jei kiekviena dogma remiasi autoritetu, tai didžiojo atsakymo tenka ieškoti ne dogmoje, bet autoritete.

Katalikiškoji dogma yra Dievo apreišktoji tiesa, kurios tikėtinumą katalikas priima, remdamasis Dievo autoritetu, sudėtu į Petro — Kristaus Vietininko žemėje rankas. Nors šis autoritetas duotas žmogui, apdovanotam neklaidingumo dovana tikėjimo ir dorovės srityse, bet šis žmogus, t.y. popiežius, vartoja jį demokratiniu būdu, kilniausia šio žodžio prasme. Paskutiniu dogmos skelbimo atveju, kaip ir ankstesniaisiais, popiežius atsiklausė visų vyskupų visame katalikiškame pasaulyje, ar jie pritaria Marijos Dievo Motinos į dangų paėmimo viešam ir visuotiniam išpažinimui. Iš 5000 vyskupų — dėl įvairių priežasčių — nepritarė tik 4. Tokio visuotinio sutarimo pasaulis turbūt nėra matęs jokių kitų klausimų.

Jei mes kalbame apie grynai žmogiškąjį autoritetą, į kurį nekatalikai remia dogmos tikėtinumą, matome nesustabdomą autoriteto skaldymąsi ir suprantame gausėjančios sektų skaičiaus priežastį. Kai ekumeniniame Protestantų suvažiavime Stokholme buvo pasiūlyta įvairių denominacijų atstovams bendrai sukalbėti "Credo", kilo nesutarimų: kurį "Credo" pasirinkti? Priimtinausias kompromisas siūlė paklausti klasikinės muzikos, ką suvažiavimas ir padarė, palikdamas dalyviams pilną "dogmatinę" laisvę. Net paskutiniame Pasaulio Protestantų Bažnyčių kongrese, įvykusiame Evanstone, U.S.A., nebuvo pasiekta susitarimo pačiu pagrindiniu krikščionybės klausimu, būtent: "Kristus — pasaulio veltis". Iš viso

4. APAŠTALIŠKAS JOGAILOS DARBAS

Bilateralinis Krėvos aktas ne tiktai įpareigojo Jogailą apsikrikštyti, bet ir atidavė jam Lenkijos sostą. Išvykęs į Krokuvą jo atsiimti, tenai 1386. II. 15 jis apsikrikštijo drauge su trimis savo broliais (Vygandu, Karigaila, Švitrigaila) ir jį atlydėjusiais didikais. Tai buvo *preliminarinis* antrojo Lietuvos krikšto aktas, pradėtas už josios sienų. Jame dalyvavęs Vytautas drauge su kitais taip pat pakartojo ištikimybės žodį Katalikų Bažnyčiai, prie kurios jis prisijungė, būdamas pas kryžiuočius Prūsiose. Taigi abu jaunieji Lietuvos *kunigaikščiai*, Vytautas ir Jogaila, katalikų tikėjimo šviesą įsižiebė ne Lietuvoje. Bet jau 1387 metų pradžioje jie sugrįžo į Vilnių, Aukštaičių centrą, iš kur buvo pradėtas lietuvių *tautos* krikščioninimo darbas.

Skurdžios ir drumzlinos anų laikų žinios neparodo mums šio reikšmingo Lietuvai įvykio tikroje šviesoje. Vienintelis kronikininkas, kuris kiek plačiau jį atžymi, yra *Jonas Dlugošius*, gimęs trisdešimt metų vėliau. Niekada Lietuvoje nebuvęs ir jos nematęs, apie krikštą taip pat išgirdęs iš kitų lūpų, jis yra nemažai nusukęs į šalį. Jam, kaip įžymiam lenkų kanauninkui ir karaliaus Kazimiero rūmams savam žmogui, labai knietėjo, kad Lietuvos krikštas daugiau svertų lenkų nuopelną krikščionybei balan-

pasaulio susirinkę krikščionys nesutarė ir parodė, kad — remiantis tik žmogiškuoju autoritetu — pats autoritetas nustoja savo prasmės.

Niekas neneigia, kad religijos esmė yra žmogaus santykiavimas su Dievu. Atrodo, kad būtų visai logiška ir visai teisinga sakyti, kad santykiavimo būdą gali nustatyti pats Dievas. Kada susikryžiuoja autoritetai, ir žmogui tenka pasirinkti tarp dieviškojo ir žmogiškojo, katalikas pasirenka dieviškąjį. Jei turime remtis autoritetu, tai dieviškasis atrodo pats patikimiausias.

se. Užtat jis savo "Historiae Poloniae libri XII" lietuvius stengiasi nužeminti kaip pagonis ("illa rudis natio et pannosa"), o lenkus pakylėti kaip krikščionis apaštalus. Karalienė Jadvyga jam yra toji šventa moteris, kuri Bažnyčiai dovanojo paskutinę Europoje pagonių tautą. Skelbdamas ją Lietuvos apaštale, jis net nurodo, kad ji drauge su Krokuvos vysk. Bodzanta buvo atvykusi į Vilnių. Tačiau vienalaikiai dokumentai šito nepatvirtina. Į Vilnių 1387 metų pradžioje Jogaila buvo atvykęs be karalienės ir žymesnių dvasinių Lenkijos dignitarių. Vyriausias Bažnyčios atstovas buvo tit. Sereto vyskupas Andrius, pranciškonas, kuris anksčiau, manoma, yra gyvenęs Vilniuje, o pastaruoju laiku buvo Gniezno sufraganas ir Jadvygos motinos nuodėmklausys. Kai prisimename, kad Jogaila, prašydamas Jadvygos rankos, pirmiausia Elzbietai pažadėjo su visa savo tauta apsikrikštyti, tai galime manyti, jog dėl to ir jos konfesariui, vyskupui in partibus infidelium, o ne kam kitam buvo patikėtas Lietuvos kristianizacijos darbas. Be jo, Jogaila dar buvo pasitaikinęs daugiau lenkų ir čekų kunigų, kurie Lietuvą pamatė pirmą kartą. Nemo-kėdami lietuvių kalbos, jie turėjo didelio vargo, ir dalis šios naštos slėgė paties didžiojo kunigaikščio pečius.

Atvykęs į Vilnių, kaip pažymi Jonas Dlugošius, prie Aukštosios pilies Jogaila sušaukęs bajorų sueigą ir čia apskelbęs savo ir brolių valią: *lietuviai turį priimti katalikų tikėjimą*. Jis įsakęs užgesinti amžinąją ugnį, kurią saugojęs žynys (Znicz), sugriauti maldyklą ir aukurą, iškapoti šventus miškus ir šilelius, išnaikinti žalčius ir gyvates. Nukreipti nuo senojo savo tikėjimo, žmonės per kelias dienas iš eilės buvo mokomi katalikų tikėjimo tiesų bei poterių ir kuopomis krikštijami. Atskiri vyrų ir moterų būriai buvę pašlakstomi šventu vandeniu ir visam būriui duodamas vienas vardas. Tik-tai bajorai buvę krikštijami paskirai su šei-

momis. Žmonėms buvę dar dalijami vilnoniai rūbai, atgabenti iš Lenkijos, dėl kurių iš visos apylinkės jie būriais skrieję krikštytis (catervatim ad suscipiendum baptismam ex omni regione accurrerent). Taip buvusi pakrikštyta pusė miesto (Hist. Polon. III, 466-7).

Šitame Vilniaus krikšto vaizde prasikiša ypač du mažai įtikimi Dlugošiaus teigimai: *krikštijimas pašlakstymu* (benedicta aqua... conspersis) ir *neofitų godumas naujų rūbų* (pro consequendis laneis vestibus catervatim.. accurrerent). Pirmas, be kitko, prasilenkia su Bažnyčios liturgija ir dvasia, o antras neteisingai skelbia mūsų sentėvius buvus nuskurėlius (*natio pan-nosa*), kurie dėl naujų rūbų kuopomis būriavosi prie baptisterijos. Jei ir pasitaikydavo tokių, kurie dėl atvežtų iš Lenkijos dovanų apsikrikštydavo net du kartus (fuerunt bis baptizati), kaip pajuokia ordino versmės, tai buvo paprasta išimtis, ne masinis reiškiny. Kryžiuočiai, antai, dar tikino, kad krikštijant lietuviai būdavę nardinami į upę, kaip avių ar ožkų kaimenės, ir tai jiems nebuvę sunku (vasario mėn.!), nes jie iš jaunumės buvo pripratę prie pirčių. Šitokia aliuzija į liturgines Rytų Bažnyčios apeigas, be pašaipos, Lietuvos krikštą turėjo dar paženklinti pravoslaviška žyme. Visa tai rodo, kad *išviršinės Lietuvos krikšto formos yra praeities miglų apklotos ir mums lieka neaiškios*. Iš lenkiškų versmių trykšta pasididžiavimas kultūriniu savo pranašumu ir nusisekusi misija, o vokiškosios žėri nesuvaldomu nusivylimo kartumu ir kaltina lietuvius sakralinio akto profanavimu (.. „misterium sacrae locutionis ignorantes“).

Tačiau ne išviršinės formos ir ne masinis skubus krikštas darė lietuvius krikščioniška tauta. Tokia ji išaugo per ilgesnį laiką iš tų daigų, kuriuos Jogailos apaštalavimas įdiegė Lietuvos dirvoje. Kad ir ne jo paties buvo rašyti bažnyčių fundacijų raštai, tai jie vis dėlto atitiko karaliaus valią ir tas idėjas, kuriomis turėjo būti pagrįstas naujas religinis gyvenimas. Viena iš jų — pirmosios Obalčių parapijos steigimo ak-

te — karalius pasisako, kad krikštas jį pakeitęs į naują žmogų, kuriam mažų dalyku vietoje duoti didieji, laikinų — amžini, žemiškųjų — dangiški; krikštas jį pašaukęs prie geresnės dalies, kurios be bausmės negalima prapuldyti; *užtat geriau yra krikšto visai nepriimti, negu apsikrikštijus nuo jo pasitraukti* (Cod. Ecc. Cath., I 18). Šie jo žodžiai lyg ir priminė lietuvių tautos apostaziją, įvykusią po Mindaugo nužudymo. Krikštas tada dar nepajėgė visoje tautoje pasklisti, nes ją dar silpnai jungė organizuoto gyvenimo normos. Dabar krikščionybės idėjos smelkėsi į labiau organizuotą tautą, kurios paklusnumas savo kunigaikščiams sudarė joms *patvaresnę* atramą. Jogailos žodžiai lenkė lietuvius nuo ugnies prie kryžiaus, o jo donacijų ir privilegijų aktai kūrė patogias apaštalavimui sąlygas.

Jau iš pirmos krikšto dienos Jogaila buvo suskatęs kurti *bažnytines institucijas Lietuvoje*. Pirmiausia buvo numatyta įsteigti Vilniaus vyskupiją. Savo 1387.II.10 dienos raštu, Lietuvos krikšto reikalui pačiu pirmuoju, jis užrašė jai Tauragnų pilį ir atrežė aplinkui gausiai žemių su visomis teisėmis. Po savaitės, vasario mėn. 17 d., priskyre dar Verkų ir Bokštų valsčius su visomis pajamomis. Pačiame Vilniuje tą dieną vyskupui davė miesto dalį, vienus mūro namus pilyje ir kelis medinius. Taip buvo patiestas Vilniaus vyskupijai materialinis pagrindas, kuris vėlesniais Jogailos ir Vytauto aktais buvo dar didinamas ir stiprinamas. Tuo pačiu metu imta statyti ir Vilniaus katedra, kurios didysis altorius, kaip Jonas Dlugošius byloja, simboliškai buvo atremtas į amžinosios ugnies aukurą. Tokiu būdu *senojo lietuvių kulto židinys užleido vietą krikščionių Dievo šventyklai* — naujo religinio gyvenimo centrui.

Skleisdamas katalikų tikėjimą, Jogaila yra dar lankęsis žymesniuose *Aukštaičių centruose* (in cunctis insignioribus locis). Jo išduoti šioje kelionėje raštai rodo, kad jau kovo mėn. 22 d. jis buvo Merkinėje, o birželio mėn. 18 d. — Lydoje. Keliaudamas pro šias vietas, jis negalėjo aplenkti ir tokių miestų, kaip Eišiškės, Alšėnai, Ašmena.

Tačiau nė vienoje iš paminėtų vietų nebuvo įsteigtos bažnyčios. Iš Jono Dlugošiaus kronikos sužinome, kad pirmos parapijinės bažnyčios, be šv. Martyno Aukštojoje Vilniaus pilyje, buvo dar įkurtos Ukmergėje, Maišiogaloje, Nemenčine, Medininkuose, Krėvoje, Ainoje ir Obalčiuose. Visos šitos bažnyčios, be dviejų paskutiniųjų, yra išsiriakavusios vienoje linijoje į šiaurę ir į pietus nuo Vilniaus. Fundacinis aktas tėra išlikęs tikrai Obalčių bažnyčios, pastatytos 75 km šiaurės Vitebsko. Tai buvo *pirmoji bažnyčia ir parapija*, Jogailos įkurta Lietuvos valstybės žemėse.

Norėdamas katalikų tikėjimą Lietuvoje gerai įtvirtinti, Jogaila, dar nelankęs Aukštaičių, paskelbė svarbią *krašto privilegiją*. Šiuo savo 1387.II.22 aktu jis įpareigojo priimti katalikų tikėjimą visus savo valdinius lietuvius: omnes natione Lituanos utriusque sexus cuiuscunque status, conditionis aut eminencie extiterint, in nostris dominiis Lituanie et Russie existentes... (Cod. Ecc. Cath., I 13). Vadinasi, *katalikybė buvo paskelbta valstybės tikėjimu, visiems lietuviams privalomu*. Jai buvo suteikta išskirtinė valstybės globa ir parama. Katalikų Bažnyčios turtai buvo atleisti nuo visų valstybinių prievolių, o vyskupai ir kunigai savo valdomose žemėse gavo neaprežtą valdžią: niekas iš karaliaus žmonių neturėjo teisės kištis į jų reikalus. Kitu, vėlesniu, raštu Jogaila savo tėvūnams įsakė klausyti vyskupo kaip karaliaus, padėti jam statydinti bažnyčias, aprūpinti jas žeme, o kunigams mokėti metinį mokestį. Tuo būdu Katalikų Bažnyčia Lietuvoje jau iš pirmų dienų įgijo tas privilegijas ir teises, dėl kurių Vakarų Europoje teko jai sunkiai rungtis su pasauline valdžia. Toks Lietuvos Bažnyčios imunitetas, be mažų išimčių, išliko iki pat Lietuvos valstybės padalinimo.

Pirmoji Lietuvos krašto privilegija *nauja vaga pakreipė ir Lietuvos kilmingųjų gyvenimą*. Visi Lietuvos bajorai, priėmę katalikų tikėjimą, visiškai nuosavybėn gavo valdomas žemes, kurios anksčiau priklausė nuo didžiojo kunigaikščio malonės. Jie galėjo dabar laisvai ir savarankiškai jas ad-

ministruoti. Sumažintos taip pat valstybinės jų prievolės, paliekant tikrai karo ir pilių statymo bei taisymo pareigas. Tačiau šiomis privilegijomis buvo apdalinti tikrai Lietuvos kilmingieji katalikai; jiems buvo griežčiausiai uždraustos bet kokios santuokos su pravoslavais. Jei viena šalis jau būtų pravoslaviška, ji net kūno bausmėmis gali būti verčiama priimti katalikybę. Tokia ryški lietuviškos ir gudiškos diduomenės separacija turėjo užkirsti kelią Rytų Bažnyčios įtakai etnografinėje Lietuvoje ir akivaizdžiai pabrėžti, kad Lietuva, pasukdama į Vakarų Bažnyčią, yra *kategoriškai nuo jos nusigręžusi*.

Galutinis šia linkme žingsnis buvo popiežiaus aprokata sėkmingai pradėtam lietuvių krikščioninimo darbui. Jai gauti Jogaila 1387 metų pradžioje siuntė į Romą savo pasiuntinį, bet šis įkliuvo į Austrijos Habsburgų rankas. *Vokiečių imperija dar kartą buvo atsistojusi tarp Lietuvos ir Bažnyčios*. Lietuvos krikštas germanams buvo išplėšęs du didelės vertės dalykus: Austrijos Vilhelmo sužadėtinę su stambiu kraičiu, Lenkija, ir vokiečių ordino koncesiją apštalauti Lietuvoje. Lietuvos konversija, dėl kurios ordinas gyveno, bet kurios jis nenorėjo prigyventi, reikėjo dabar koku nors būdu tušuoti, nes tai kirtu jam mirtiną smūgį. Tad sulaukę nelaisvėje Jogailos pasiuntinį, Habsburgai prašeko popiežiui apie "sulaužytą" Vilhelmo ir Jadvygos moterystę, o vokiečių ordinas ėmė įrodinėti Lietuvos krikšto netikrumą, jo "inscenizavimą", kuriame dalyvavo Lenkija. Šios intrigos, paskleistos kaip tik Vakarų Bažnyčios schizmos metu, sulėtino Lietuvos krikšto pripažinimą Romoje, bet jos vis dėlto nenukreipė blaivaus ir rimto *Urbono VI* akių nuo tiesos. Vienas jo legatas, arkivyskupas Mafiola Lampugnano, buvęs Krokuvoje Jogailos krikšto metu, popiežių painformavo apie ryžtingą šio kunigaikščio žingsnį. Kai 1388 metų pradžioje Urboną VI pasiekė antras Jogailos pasiuntinys, Poznanės vyskupas Dobrogostas, jis įgaliojo legatą patvirtinti Vilniaus vyskupijos įkūrimą ir iš vyskupo Andriaus priimti po-

piežiaus vardu priesaiką, o Jogailai rašytame laiške pareiškė savo džiaugsmą, kad Amžinoji Šviesa pagaliau apšvietė lietuvių širdis: *letamur, quod illuminator omnium gentium, candor lucis aeternae, suae lumen gratiae tuo et tuorum cordibus per donum crismatis clementer infundit*" (Cod. Ecc. Cath., I 23—24).

Katalikų Bažnyčios stiprėjimui Lietuvoje dar buvo sudarę kliūčių kilę Jogailos ir Vytauto *vaidai*. Kitu atveju rasit jie būtų nustelbę ir silpnus krikščionybės daigus, bet dabar jau buvo pakitę laikai, ir politiniai perversmai Bažnyčios Lietuvoje nesugriovė. Apaštališkas Jogailos darbas, išgyvenęs sunkias dienas, Vytauto buvo toliau uoliai varomas kaip teigiamas valstybės kultūrėjimo veiksnys. Vieni tiktai Žemaičiai, kuriuos dar siekė ordino ofenzyvos ir pretenzijos, pasiliko kurį laiką nekrikštyti.

Nuo pat valstybės įkūrimo krikštas, kaip matėm, buvo susijęs su politiniais interesais, su jais drauge ir išsisprendė. Jis ištrenkė iš ordino rankų kalaviją ir taip nutiesė kelią į Tanenbergo laukus. *Vokiečių ordinas, jėga apaštalavęs, nuo jėgos ir žuvo*. Su juo kalavijo apaštalavimas baigė Rytų Europoje savo dienas.

Tačiau priimdama krikštą iš lenkų, Lietuva neišvengė *svetimos kultūrinės įtakos*. Bendroje valstybėje aplenkinta Bažnyčia ruošė abiejų tautų asimiliaciją, kurioje nyko lietuviška diduomenė. Krikštas, atvėręs duris lenkų kultūros formoms, padėjo nutausti lietuvių aristokratijai.

Antra vertus, pasukdama į Katalikų Bažnyčią, Lietuva *apsigynė nuo kitos slavų bangos*. Katalikybė, atskirdama etninį lietuvių elementą nuo pravoslaviško, apsugojo jį nuo surusėjimo. Stipriai įaugusi į Lietuvos žemę, katalikybė dar padarė ją atsparią agresyviai carizmui.

Pagaliau *per Katalikų Bažnyčią lietuvių tauta įžengė į Kristaus nužymėtą išganymo kelią ir drauge universalinės kultūros ir kūrybos laukus*. Krikštas nešė mūsų tautai tas kultūrinės tradicijas, kurias Bažnyčia buvo sukondensavusi per pusantro tūkstančio metų.

TEOLOGINIAI MĄSTYMAI

VYTAUTAS BAGDANAVIČIUS

49. LENINO "KRIKŠTAS"

Religinė apeiga, paneriant žmogų į vandenį ir vėl iš ten jį ištraukiant, nuo amžių daugelyje kultūrų religinėje simbolikoje reiškia mirtį ir prisikėlimą. Taip rašė religijų istorikas M. Eliade. Taigi į krikštą mes turime žiūrėti, kaip į žmogaus grąžinimą į medžiagos elementus ir jo iš ten iškėlimą. Jeigu to iškėlimo nebūtų, jeigu žmogus būtų tik paneriamas, bet neiškeliamas iš vandens, tai krikštas reikštų tik žmogaus laidojimą.

Šiandien galima kalbėti apie žmogaus ir jo santykių panėrimą ne tik vandenyje, bet ir apskritai medžiagoje. Tai ypač padarė marksizmas, suveddamas žmonių santykius į medžiaginės gamybos bei reikmenų pasikeitimo santykius. Maža to, Leninas manė, kad pats žmogus yra tik medžiagos abstraktas, t.y. laikinas ištraukimas iš medžiagos, prieinamas analizavimui. Savo darbą atlikęs, jis vėl yra paneriamas į medžiagą, daugiau juo nesirūpinant. Dėl to galima kalbėti apie savotišką Lenino "krikštą", kur žmogus, atlikęs savo darbą, paneriamas į medžiagą. Bet Lenino "krikštas", kaip matome, neturi žmogaus prikėlimo iš medžiagos. Jis yra išskiriamas iš medžiagos tik tam, kad atliktų kokį darbą ir

LITERATŪRA

A. Alekna, Katalikų Bažnyčia Lietuvoje. Redavo J. Stakauskas. Kaunas 1936.

Doc. Pr. Penkauskas, Vytauto Didžiojo nuopelnai dvasinės kultūros srityje. Kaunas 1931.

J. Stakauskas, Lietuva ir Vakarų Europa XIII amžiuje. Kaunas 1935.

A. Šapoka, Kultūriniai lietuvių lenkų santykiai Jogailos laikais ("Jogailos" rinkiny). Kaunas 1935.

Z. Ivinskis, Krikščioniškosios Vakarų Europos santykiai su pagoniškąja Lietuva. Athenaeum, IV, 1933.

A. Janulaitis, Žemaičiai ir bažnytinis seimas Konstancijoje. Praeitis II. Kaunas 1933.

Šioje lietuviškoje literatūroje galima rasti nurodytą visą kitą reikalingą medžiagą.

vėl būtų jį panertas. Tai yra krikščioniško krikšto priešingybė.

Ši krikščioniško krikšto priešingybė nėra atsitiktinis reiškinys mūsų laikais. Ji yra visos mūsų moderniosios filosofijos pasekmė. Ji kyla iš to, kad mes esame praradę savo asmens sampratą tvirtumą. Mes patys net sau daug nereiškiame. Pasak Hegelio, mūsų pažinimas yra tik tokio siauro pobūdžio, kad, kai mes ką pažįstame, tai arba save prarandame, arba, jeigu savęs ir neprarandame, tai realiai nieko kito nepažįstame. (Plg. *Phenomenology of Spirit*, 399 psl.). Taigi mes arba turime išsižadėti kito, kad save išlaikytume, arba išsižadėti savęs, kad kitą pažintume.

Šis Hegelio pažinimo mokslas atidengia mums pačią giliąją priežastį, dėl kurios santykiavimas asmeniniame lygyje pagal komunistinę yra negalimas. Tikro santykiavimo čia negali būti, nes, pažindami kitą, mes prarandame arba save, arba kitą. Dėl to marksizme žmogus išgyvena tik vieną krikšto dalį: jis yra paneriamas medžiagoje, bet nėra iš jos iškeliamas. O Kristaus krikštas liudija ir žmogaus panėrimą į medžiagą, ir iškėlimą iš jos. Be to, krikštijamas žmogus atgyja ne tik santykiams su kitais asmenimis, bet ir su Dievu, ką liudija Šv. Dvasios dalyvavimas Jėzaus krikšte. Kad šis abiem kryptimisėjimas būtų galimas, kad žmogus, santykiaudamas su medžiaga ir su Dievo Dvasia, savęs neprarastų, reikia grįžti prie originalios žmogaus sampratų, būtent kaip prie tokio centro, kuris gali daug ką pažinti, savęs neprarasdamas, ir su visais santykiuoti, niekieno nepavergiamas. Reikia į žmogų žiūrėti, kaip į Dievo kūrinį, sukurtą panašų į Dievą, kuris turi galią pažinti kitus, priimti juos į save, savęs neprarandant.

Į atskirą asmenį taip pat tenka žiūrėti ne kaip į dalyką, pamestą sau vienam, bet kaip į savaimingą veiksnį, įeinantį į tam tikrą visumą. Jėzaus krikštas liudija jo visišką solidarumą su kitais žmonėmis. Jis čia įsijungia net į žmonijos atsakomybę už nuodėmę. Solidarumas yra taip pat krikščioniškai šventas žodis, deja, nepakankamai išryškintas. Krikščioniškai supastas žmo-

gus neturi pagrindo bijoti, kad, santykiaudamas su kitais, savęs neprarastų. Jis neturi pagrindo bijoti, kad pasinerdamas medžiaginėn kūrybon, nepažeistų savo dvasiškumo. Jis taip pat neturi bijoti budistinio pavojaus, kad, santykiaudamas su Dievu, pats neišnyktų ir neprarastų savęs.

Jėzaus krikštas, kaip matome, yra didelės koncentracijos momentas, priimęs į save plačią žmogaus santykiavimo problemą.

50. DANGAUS DVASIOS PRIĖMIMO KLAUSIMAS

Kas yra dvasia? Arba, kaip mes šiandien suprantame dvasią? Šiandien vargiai mes sugebame suprasti dvasią kitaip, kaip ją suprato Hegelis. Jam dvasia yra ne kas kita, kaip protas, pasiekęs tiesą ir turįs savęs sąmonę. Jo žodžiais tariant, dvasia "turi savęs sąmonę, kaip savito pasaulio, kuris yra pats sau" (410 psl.). Tačiau Hegeliui dvasia tam tikra prasme išsilaisvina iš individo ir apsirėškia objektyviomis formomis. Tokios sritys, kuriose dvasia pasireiškia, yra: dorovė, teisė, kultūra. Tokia maždaug yra šiandien galiojanti dvasios samprata daugumos vakarų kultūros žmonių.

Koks yra santykis tarp šios hegelinės dvasios ir tos dvasios, kuri atėjo ir pasiliko ant Kristaus jo krikšto metu? Yra sunku į šį klausimą atsakyti. Bet mums iš tikro rūpi kitas klausimas: ar hegeliskai suprasta dvasia, kuri reiškiasi mūsų dorinėmis, teisinėmis ir kultūrinėmis formomis, yra mūsų dvasia, paimta kartu su dangaus dvasia, kurią mes gauname per krikštą, ar ji yra tik žmogiška dvasia? Vargu, ar Hegelis kur nors savo raštuose duoda atsakymą į šį klausimą, bet, be abejo, atsakymas galėtų būti ir vienoks, ir kitoks. Mes galėtume būti ir tokios kultūros kūrėjai, kuri atstovautų dangaus dvasiai, gautai per krikštą.

Tačiau, žiūrint Hegelio teksto, aišku, kad jo dvasia yra kilusi iš žmogaus, nors ji ir išeina anapus žmogiškumo ir pasidaro kažkas aboliutaus. Ji yra žmogaus dvasia, pasiekusi savęs sąmonę, tačiau, antra vertus, Hegelis mano, kad ta dvasia turi absoliutumo bruožų. Jis sako, kad "tas bruožas, būdamas abstraktus, turi absoliutinio fakto

Berniukas su duonos daviniu šeimai.

K. Daugėlos nuotr.

prigimtį; jis yra faktas savyje, turįs pradžią dvasinėje tikrovėje. Kai žmogus turi sąmonę, jis formaliai pažįsta tą tikrovę, kuria jis domisi ir kuri yra įvairaus turinio ir daugiaformė" (410 psl.).

Nesileidžiant į šios dvasios sampratos analizę, vis dėlto tenka pastebėti, kad šioje sampratoje nėra abipusio santykio tarp pažįstančiojo ir pažįstamo objekto. Čia yra per glaudi vienybė tarp vieno ir kito. Dėl to ši dvasios samprata iš tikrųjų naikina asmenį, suplakdama jį su pažįstamu faktu. Taip pat pažįstamasis čia yra suplakamas ir su absoliutu.

Tai yra greičiau moksliška dvasiškumo samprata. Kaip matome, ji nėra be trūkumų.

mij. Tačiau populiarūs dvasios samprata nėra geresnėje padėtyje. Kasdieninėje tikinčiojo kalboje dvasios samprata yra gerokai sunykusi. Dvasia mes suprantame arba mirusio žmogaus sielą, arba kokį vaiduoklį, arba mistinius žmogaus pergyvenimus, kuriuos mes dažniausiai laikome autosugestijos padarinium. Taigi ir populiarūs dvasios samprata nėra labai geras prietiltis nužengti dangaus dvasiai. Nors ji kartais labai atvirai priima visus pašalinius įkvėpimus, bet, neturėdama kritiško aparato patikrinti ateinančios dvasios vertę, yra išstatyta pavojui priimti ne Dievo dvasią. Taigi mes turime prisipažinti, kad neturime tiesioginio kriterijaus įvertinti pas mus ateinančiai dvasiai. Tik tada, kai dvasia apsieiškia gyvenimiškomis formomis, mes iš pasekmių galime pasakyti, kad čia veikė vienokia ar kitokia dvasia.

Mes čia pirmiausia mąstome ne apie tą dvasią, kuri yra mūsų "aš" su visomis savo galiomis. Mums čia pirmiausia rūpi tokie atvejai, kai mūsų dvasią veikia Dievo Dvasia. O jeigu ji mus veikia, tai kyla klausimas, ar mes turime nustatę antenas ir aparatus jai priimti. Ar mes nelaikome jos ne-realybe? Ar mes jos nelaikome tik įsivaizdavimu? Kaip minėjome, gali būti ir tai. Tačiau krikščioniškoji religija mums sako, kad Dangaus Dvasia gali mus veikti ir iš tikrųjų veikia. Ar mes esame paruošę savo dvasią jos veikimui? Mūsų laikų kultūrinės nuotaikos yra nepalankios Dievo Dvasios pažinimui, jos išskyrimui iš kitų dvasių, jos pasisavinimui ir, kas reikšmingiausia, mūsų veikimui kartu su Dievo Dvasia.

51. SANTYKIS SU GEROMIS IR BLOGOMIS DVASIOMIS.

"Aš jo nepažinojau, bet tas, kuris mane pasiuntė krikštyti vandeniui, buvo pasakęs: 'Ant ko pamatysi nusileidžiančią ir plevėnančią Dvasią, tas ir bus, kuris krikštys Šventąją Dvasią'".

Šiame sakinyje yra liudijamas žmogaus ryšys su dvasinėmis būtybėmis. Ankstesniame sakinyje buvo atvejis, kai dvasia pasireiškia matomu būdu, būtent nužengdama

ant Jėzaus ir ant jo pasilikdama. Šis sakiny sako, kad Jonas turėjo ir kitokio pobūdžio santykį su dvasia. Tai buvo santykis pokalbio būdu. Kažkas jam sakė, kad jis turi eiti krikštyti ir tuo būdu susitikti su asmeniu, kuris krikštys Šventąją Dvasią. Iš to, kad šis mums nežinomas pokalbininkas mokė Joną pažinti dvasinę apraišką, galima daryti išvadą, kad ir jis pats buvo dvasia ar bent dvasinių santykių žinovas. Nėra ko mums gilintis į klausimą, kas buvo tas paslaptingas Jono pokalbininkas, nes mes neturime galimybės į jį atsakyti. Verčiau šiais laikais mums tenka susirūpinti mūsų santykiu su dvasia ir atstatyti teisingą ryšį su dvasiniu pasauliu.

Žinoma, tai sakydami, turime galvoje ryšį su geromis dvasiomis. Mūsų ryšys su blogomis dvasiomis yra lengviau pastebimas. Ne kartą mes apsižiūrime, kad jau veikiamė kokio pykčio, keršto ar kokios kitos nesuvaldomos aistros vedami. Tiesa, ir šitokie jausmai ne visada yra blogos dvasios reiškėjai, tačiau labai dažnai jie tokie yra

Tai yra pagunda. Šiandien daug kas nenori kalbėti apie pagundą ar bent nori ją aiškinti ne piktosios dvasios, bet natūralių polinkių įtaka. Tiesa, kad natūralūs mūsų polinkiai ne kartą iškreipia mus ir be piktosios dvasios įtakos. Tai atsitinka ypač tada, kai jie praranda tarpusavio harmoniją. Tačiau galima kartais pastebėti, kad ir tie išsilaisvinę impulsai turi tam tikrą kryptį. Tai ypač pastebima tais atvejais, kai jie ta pačia bloga kryptimi reiškiasi žmonėse, neturinčiuose tarp savęs tiesioginio ryšio.

Taigi dvasios veikia mus. Šį faktą reikia mums iš naujo pripažinti, ypač jei norime išmokti melstis. Mūsų malda pasidaro tokia sausa, formali ir varginanti, pasidaro tik tuščias kalbėjimas į tuštumą arba kalbėjimas su savim dėl to, kad mes esame praradę kontaktą su Dvasia-Dievu, kaip realia, su mumis esančia būtybe. Prel. V. Balčiūnas, cituodamas vieną prancūzų aktorę, sako, kad Kristaus dvasia yra nuolat su kiekvienu žmogumi patogiais ir nepatogiais jo gyvenimo momentais. Asmenys, turintieji

Kemptono stovyklos "Dienos naujienų" redakcija ir spaustuvė.
K. Daugėlos nuotr.

mistišką nusiteikimą, tai gyvai junta. Bet tie, kurie neturi tokio mistiško jautrumo, ne būtinai yra nutolę nuo Kristaus dvasios. Ji yra su mumis visais. Dėl to Urs von Baltasar kelia mintį, kad malda pirmiausia yra sugebėjimas klausyti ir girdėti mums kalbančią Dvasią. Tai yra pirmoji maldos sąlyga — įsisąmoninimas savo santykio su Dievo Dvasia.

Aišku, kad jautrumas dvasinei būtybei, mums kalbančiai, atneša ir pavojų. Iš to gali kilti visokių apsigavimų, haliucinacijų, autosugestijų ir net pasidavimo piktųjų dvasių įtakai. Tačiau, antra vertus, mūsų laikų nusikreipimas nuo tos dvasios, kol ji nėra medžiagiškai apsisireiškianti, ar ne daugiau sudaro galimybių piktai dvasiai, niekieno nepastebėtai ir nekontroliuojamai, įslinkti pas mus, mus veikti, suvedžioti ir vadovauti mus žudančia kryptimi?

Taip, kaip santykiavimo su žmonėmis negalima mums uždrausti dėl to, kad mes, susitikdami su blogais žmonėmis, galime patekti jų įtakon, tai tuo pačiu galvojimu negalima mums uždrausti santykio su dvasiomis. Norime ar ne, tikime ar ne, dvasios kasdien mus veikia. Reikia tik išmokti jas pažinti, atskirti geras nuo blogų ir su geromis bendradarbiauti.

"Ant ko pamatysi nusileidžiančią ir plevenančią Dvasią, tas ir bus, kuris krikštys Šventąją Dvasią".

Norint suprasti Šv. Dvasios krikšto prakilnumą, reikia pirmiau suprasti vandens krikšto esmę ir prasmę. Ir vandens krikštas turi savo prasmę, Jėzus savo krikšto nepradėjo kitaip, kaip pirma krikštydamasis vandeniui. Vandens krikštas yra grąžinimas žmogaus į gamtos elementus ir naujas iš jų atgimimas. Dvasios krikštas nėra žmogaus grąžinimas į gamtos elementus, bet žmogaus panėrimas į tą Dvasią, kuri tuos elementus yra sujungusi, padarydama iš jų žmogų. Aiškiau sakant, krikščioniškas krikštas yra žmogaus panėrimas į Dievo Dvasią.

Tiesa, ir Dvasios krikšte, kaip ir medžiaginiame krikšte, žmogus turi būti panertas. Tai reiškia, kad tam tikra prasme jis turi mirti. Tačiau Dvasios krikšte žmogus miršta paneriamas ne į kūniškus elementus, bet į Dievo Dvasios principus. Nors šie principai yra labai kilnūs ir natūralūs žmogui, bet jie vis tiek nėra individualūs žmogus. Žmogus turi atsisakyti savęs, kad galėtų būti jų persunktas. Atsisakymas savęs reiškia ir tai, kad žmogus ne viską supranta, kas ateina iš Dievo Dvasios. Kokioje situacijoje atsiranda Dvasioje krikštyjamas žmogus, gana vaizdingai liudija Nikodemus pasikalbėjimas su Jėzumi. Jų pasikalbėjimas tada ir sukosi apie krikštą. Nikodemus klausė, kaip senas žmogus gali atgimti; ar jis gali vėl grįžti į savo motinos iščias? Jėzus jam į tą klausimą tiesiogiai neatsakė. Jis jį tik subarė, sakydamas, kad "tu Izraelio mokytojas ir to nežinai". Šis subarimas iš tikro reiškia, kad Nikodemus neturi pakankamai absoliučios Dievo sampratos. Taip pat šiuo atveju reiškia, kad visapusiškos Dievo veiklos aptarties ir negalima turėti. Jėzus kalbėjo toliau: "Tu girdi vėją pučiant, bet nežinai, nei iš kur jis ateina, nei kur jis nueina". Tai reiškia, kad Dievo visagalybė žmogišku protu nėra aprėpiama. Šis pasikalbėjimas labai gerai paaiškina mirimą "Dievo Dvasioje". Joje mes tam tik-

VIEN DUONOS NEUŽTENKA

CHIARA LUBICH

"Žmogus gyvas ne vien duona!" (Lk 4, 4). Tie žodžiai paimti iš Jėzaus gundymo aprašymo. Tai įvyko po jo krikšto prie Jordano upės, kai balsas iš dangaus paskelbė, kad jis Dievo Sūnus, ir Šventoji Dvasia nusileido ant jo balandžio pavidalu. Po krikšto Jėzus nuėjo į dykumą pasiruošti viešam gyvenimui. Ten vienuoje jis meldėsi ir pasninkavo. Tada velnias jį gundė, kad, kaip Dievo Sūnus ir Mesijas, stebuklingu būdu numalšintų savo alkį, o pagarbinęs jį, gautų šio pasaulio valdžią ir didingumą. Bet Jėzus, atmetęs gundymą, liko ištikimas Tėvo planui, nors ir žinojo, kas jo laukė.

Gundytojas matė, kad po ilgo nevalgymo Jėzus buvo išsekęs ir labai alkanas, todėl ir drįso siūlyti, kad, panaudodamas savo dievišką galią, paverstų akmenį į duoną. Žinoma, ateity Jėzus pavalgydins alkaną minią stebuklingu būdu.

Tokioj situacijoje šis patarimas pradžioje gal ir neatrodytų keistas. Argi duona tokiame alkiui malšinti nebūtų svarbiausia? Argi Dievo vaikų gyvenime duona nebūtų esminis dalykas? Argi Dievas per pranašus nežadėjo, kad Mesijo karalystėje daugiau nebus alkio ir skurdo?

Aišku, kad rūpestis kasdienine duona yra daugiau negu teisėtas. Todėl gundytojas, pasinaudodamas Jėzaus žmogišku alkiu, storžieviškai ir apgaulingai siekė palaužti jo ištikimybę Dievui ir sujaukti jo santykius su Tėvu. Savaiame aišku, kad tai buvo visiškai priešinga tam atsivavimui, kurį Jėzus turėjo kaip sūnus Tėvui, visiškai juo pasitikėdamas. Gundytojas, siūlydamas Jė-

ra prasme mirštame, panašiai, kaip dalinis ar pavienis požiūris ar dalykas išnyksta visumoje.

Tačiau Dvasios krikštas nėra vien mirimas. Jis yra ir individualus atgimimas. Tas Dvasios vėjas, kurį mes priimame, tampa mūsų vėju. Jis tampa mūsų dvasia. Ši Dvasia sudaro naujo mūsų gimimo prigimtį.

zui daryti tokį stebuklą, tuo pačiu bandė įpiršti materialines gėrybes, lyg nuo jų priklausytų Dievo karalystė. Tai buvo tikras įžeidimas.

Suprantama, jei reikėtų, Jėzus pats pasirūpintų maisto. Iš tikrųjų vėliau, dauginamas duoną, jis pavalgydino minias, kurios jį sekė. O minios, matydamos tą stebuklą, norėjo jį padaryti karaliumi. Bet Jėzus nuo jų pasitraukė, nes negalėjo priimti tokio vertybių sumaišymo, kokį jie parodė savo norais. Jėzus buvo nepalenkiamas. Nesvarbu kaip duona būtų reikalinga ir būtina, jos vienos žmogui neužtenka. Žmogaus širdis sutverta kitokiai "duonai", Dievo Žodžiui, duonai, kurią mums Tėvas davė, atsiųsdamas Jėzų.

Jėzus nori duoti mums laisvę daug gilesnės prasmės, negu tik išsivadavimą iš materialinės stokos, kaip alkio, skurdo, ligų, mirties ir t.t. Jo duodama laisvė reiškia išsivadavimą iš mūsų pačių, iš mūsų egoizmo, puikybės, godumo, neapykantos, lenktyniavimo, garbės troškimo, malonumų siekimo ir t.t. Toji laisvė neša džiaugsmą, mylint, tarnaujant, duodant save už gražesnę pasaulį, kuris būtų artimesnis Dievo širdžiai. Jėzaus duodama laisvė gali nešti išvadavimą net ir iš alkio.

Šis Dievo žodžio mąstymas skatina mus budėti, kad nepasiduotumėm tam pasislėpusiam gundymui, jog žmonijos laimei užtenka vien išorinių sąlygų ir materialinių gėrybių. Šiandieną mes galime būti dar lengviau sugundomi galvoti, kad patogesnis namas, sveikesnis ir gražesnis kūnas, daugiau pinigų, leidžiančių plačiau naudotis gyvenimo džiaugsmais, keliavimas ir t.t. padarys mus laimingus ir išspręs mūsų problemas. Žinoma, tie dalykai neturi būti nuvertinti.

Tačiau Jėzus nesiliaujančiai mums kar-toja, kad jų vienų neužtenka. Jis vis mums sako, kad pirmenybę duotumėm Dievo Žodžiui. Mes, kaip žmonės, esame sutverti begaliniai didesniems dalykams — mes esame sutverti Dievui. Todėl kuo didesnius pažadus mums duoda technikos ir mokslo pažanga, tuo stipresnis turi būti mūsų pasi-

AR TIKRAI BUVO BIBLIJOJE APRAŠYTAS TVANAS?

J. E.

Kai kuriems labai sunku tikėti, kad yra iš tikrųjų buvęs tas visuotinis tvanas, apie kurį kalba Biblija. Čia šiek tiek panagrinėsime šį klausimą ir pažiūrėsime į jo tikėtinumą.

Šį klausimą katalikų apologetai jau daug kartų yra nagrinėję ir pakankamai aiškiai išsprendę, bet, mokslui žengiant pirmyn, daugelis biblinių problemų dar labiau paaškėjo, bet drauge iškilo ir ne vienas naujas painus klausimas.

Bažnyčia jau nuo pirmųjų amžių tikėjimo išpažinimuose ir susirinkimuose tvirtai gynė, kad tiek Senojo, tiek Naujojo Testamento knygos užima lygiateisę vietą ir kad jų autorius yra Dievas. Iš to fakto, kad Jėzus rašė knygas, dar neįkvepiama, kad Šv. Rašto knygos nėra ir negali būti klaidų. Įkvėptosios Biblijos knygos nėra vien tik "šventos" krikščionijos knygos, jos nėra taip pat tik kalbančios apie Dievą, bet pats Dievas yra šitų knygų autorius, panaudojęs žmones tik kaip įrankius toms knygoms parašyti. Jų turinys yra toks, kokio norėjo pats Dievas. Taigi katalikui abejoti Šv. Rašto dieviška kilme būtų nusikaltimas prieš tikėjimą. Tos tiesos atmesti nedrįso net pirmieji protestantai.

Devynioliktojo šimtmečio, eksperimentalistiniams mokslams labai pažengus į priekį, kilo klausimas, kaip suderinti biblines tiesas su fizikos mokslo tiesomis. Pirmiausia reikia atsiminti, kad Biblija nėra gamtos mokslų vadovėlis. Jos uždavinys yra grynai religinis — mokyti žmones neklaidingų tikėjimo ir dorovės tiesų bei pateikti sielos išganymo priemones. Todėl gamtos

ryžimas laikyti Jėzaus žodžius, ypač artimo meilės įsakymą. Tik Jėzaus žodžiai gali duoti mūsų gyvenimui prasmę ir pilnatvę.

Iš anglų kalbos išvertė

Kostas Paulius

mokslai neturi tiesioginio sąryšio su religija ir tik atsitiktinai yra liečiami Šventraščio lapuose. Sunkenybės, kylančios iš astronomijos, kosmologijos, geologijos, botanikos, zoologijos ir psichologijos mokslų srities, tiesiogiai neprieštarauja šventraščio knygų mokslui. Šventųjų knygų rašytojai, kalbėdami apie gamtos mokslų dalykus, visai nenorėjo atskleisti naujų mokslo tiesų, bet išsireikšdavo anų laikų terminais ir paprastų žmonių kalba, kuri vaizduoja ne gamtos reiškinių esmines ypatybes, o tiktai pojūčiais pastebimas apraiškas. Lygiai ir šandien žmonių kalboje vartojami išsireikšimai neatitinka gamtos mokslų tiesų: saulė teka ir leidžiasi, vienokios ar kitokios spalvos daiktas ir kiti panašūs "nemoksliški" išsireikšimai.

Didesnė sunkenybė kyla, kai eina kalba apie istoriškus klausimus. Ar visi Biblijoje pasakojamieji įvykiai yra istoriški? Atsakant į šį klausimą, visų pirma tenka atsiminti, kad Bibliją sudaro įvairūs literatūriniai žanrai, kurie ne visi vaizduoja istorinę tikrovę, kaip antai, palyginimai, tautos legendos ir padavimai, giminių istorijos ir poezija. Šventraštis nėra istorinė knyga modernia prasme, o rytų tautos turi savo ypatingą būdą atpasakoti istorinius įvykius. Senovės orientalinio kalbų pažinimas, nauji etnologiniai radiniai ir archeologinės iškasenos, kaip pvz., Tell el-Amarna laišakai, Ras Šamra dokumentai ir Mirusios Jūros raštai padėjo ir padės išspręsti ne vieną istorinę sunkenybę.

Šiais laikais senovės istorijos mokslai eina prie pirmųjų šaltinių ir nėra linkę per greitai paneigti biblinių padavimų ar istorijos įvykių tikrovės. Tokiu būdu net ir Homero "Odisejoje" ir "Iliadoje" giedamos epinės "pasakos" vis daugiau įgyja istorinės vertės, ypač po to, kai buvo surasta senovės Troja ir Agamemnono kapas. Istorinėse šventraščio knygose atpasakotus įvykius laikyti pasakomis, giliau nepastudijavus istorinių šaltinių ir rytų tautų archeologijos, būtų nerimta ir vaikiška.

Faktai apie krikščioniškosios religijos pagrindus turi būti visų katalikų laikomi

istoriniais, pvz., pasaulio sukūrimas laiko pradžioje, specialus žmogaus sukūrimas, žmonių giminės kilmė iš pirmųjų tėvų, pirmųjų tėvų bandymas rojuje, jų nusikaltimas, gundant velniui, ir Atpirkėjo pažadas. Panašiai reikia tikėti ir tvano istoriškumu, ką yra patvirtinęs pats Kristus, nors to tvano aplinkybės ir apimtis paliekama Šventraščio tyrinėtojų aiškinimui.

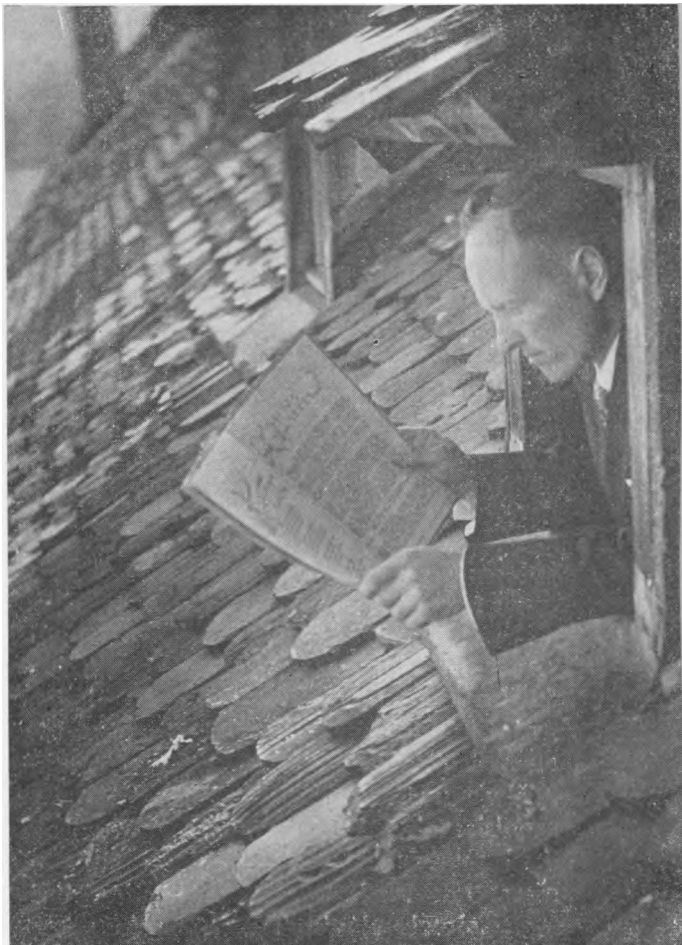
Visuotinis tvanas, apie kurį kalba pirmoji Šv. Rašto knyga, paskutiniaisiais šimtmečiais yra pažadinęs daugybę diskusijų tiek katalikų, tiek kitatikių tarpe ir iškėlęs ne vieną sunkiai išrišamą klausimą: kokie šaltiniai kalba apie tvaną, kokia to tvano geografinė apimtis, kas tvane žuvo, kada tvanas įvyko, ar jis atitinka kitų tautų panašius padavimus ir modernių laikų geologinės iškasenos? Pagaliau kaip išspręsti Biblijoje minimos vaivorykštės klausimą? Nesileisdami į platesnes diskusijas, bandysime trumpai pateikti paskutinius Šv. Rašto aiškintojų atsakymus.

Padavimas apie tvaną, ištikusį žmonių daugiau ar mažiau tolimoje praeityje, yra randamas tiek dingusių, tiek tebeegzistuojančių tautų tautosakoje. Vienuoliktoji babiloniečių Gilgameš epo lentelė aprašo tvano įvykį visai panašiais žodžiais, kaip ir Biblija. Nėra abejonės, kad čia kalbama apie tą patį tvaną. Laivas yra ištepamas derva, sustoja ant Nizir kalno, paukščiai yra siunčiami tyrinėjimui, po tvano dievai pajunta malonų aukų kvapą. Graikai turi panašų padavimą apie Deukalijoną ir Pyrą. Panašūs elementai užtinkami sanskrito epe, o taip pat ir tokios žemos kultūros tautose, kaip Amerikos eskimai ir Ugnies Žemės gyventojai. Tokį padavimą randame ir aukštos kultūros tautose: Jukatano Maja, Peru, Kinija. Tenka pastebėti, kad šie gausūs padavimai yra vienas nuo kito nepriklausomi ir yra neabejotinai panašūs, nors dažnai ir nudažyti vietinės religijos ir mitologijos spalvomis. Jie, be abejo, yra kilę iš bendro pirmųkščio padavimo. Yra įdomu patyrinėti, kokia yra buvusi to tvano apimtis. Labai bendri išsireikšimai, kuriais aprašomas tvanas Pradžios knygoje, kaip

"visa žemė", "žuvo visi sutvėrimai", įvairiais laikais skaitytojams sudarė įspūdį, kad tvanas iš tikrųjų buvo apėmęs visą žemės rutulį, sunaikindamas visą žmoniją ir visą gyvūniją. Šios teorijos, vadinamos geografinio visuotinio teorija, buvo laikomasi iki devynioliktojo šimtmečio, kai specialūs hebrajų kalbos išsireiškimai dar nebuvo pakankamai išstudijuoti, ir gamtos mokslai nežinojo apytikrio skaičiaus gyvūnų rūšių. Šios teorijos laikėsi net garsūs geologai, kaip Buckland, kuris tyrinėjo išvagotą uolų paviršių ir manė suradęs visą žemę apėmusio tvano įrodymą. Tik vėliau paaiškėjo, kad tai atsirado nuo ledynų slinkimo. Panašios išvados buvo daromos ir iš jūrų geldelių, rastų kai kurių kalnų viršūnėse. Reikia pastebėti, kad ir baisiausias tvanas negalėtų išaiškinti, kaip atsirado tokie dideli geldelių sluoksniai kalnų viršūnėse. Jie tegalėjo susidaryti dėl žemės plutos esminių pasikeitimų: ten, kur dabar yra kalnų viršūnės, pirmiau buvo jūros dugnas.

Taip pamažu universalaus tvano idėja buvo visų atmesta. Būtų reikėję daug įvairių stebuklų, norint surinkti Noės laivan viso pasaulio gyvūnų rūšis, kurių priskaitoma apie 8000, ypač imant kiekvienos rūšies po porą ir dar kai kuriuos gyvulius maistui. Taip pat reikia atsiminti, kad kai kurių rūšių egzistavimui būtinai reikalingos tam tikros klimatinės sąlygos. Tokių stebuklų Šv. Raštas visiškai nemini. Žodžiai, kalbą apie visą žemę, leksikine prasme reiškia tikrai atskirą kraštą. Ir iš pasakojimo turinio atrodo, kad yra minimi tik tie reiškiniai, kuriuos pažinojo Noės laikų žmonės.

Atmetus šią visuotinio tvano teoriją, kilo kita mišraus visuotinio teorija, pagal kurią tik kai kurie žemės plotai buvę tvano paliesti, bet žmonės žuvo visi, nes tuo metu žmonija dar nebuvo paplitusi po visą pasaulį. Tokiu būdu visuotiniai Biblijos išsireiškimai turėtų būti suprantami dvejopa prasme: kai eina kalba apie žemę ir gyvūniją, jie reiškia tik reliatyvų visuotinumą, o kai kalbama apie žmones, tai reikia suprasti absoliutiška prasme. Bet tokio skir-

Kai barako pastogėje nebūdavo pakankamai šviesos. ...
K. Daugėlos nuotr.

tumo tarp žmonių ir gyvių Šv. Rašto tekste nerandame, dėl to nėra prasmės mums apie tokius skirtumus kalbėti. Todėl manoma, kad čia eina kalba tik apie dalinį tvaną, kuris nepalietė visų žmonių. Be to, padavimo autorius, atrodo, tekalbėjo apie Seto giminės likimą, visiškai neminėdamas Kaino palikuonių. Pastarieji yra minimi, kaip garsūs metalo išdirbiniai. Taip pat iš Šv. Rašto žodžių apie patriarchų giminės dauginimąsi ir jų genealogijas aiškiai matyti, kad tarp Adomo ir tvano turėjo praslinkti ilgų amžių eilė, ir būtų sunku suprasti, kad žmonės tebutų gyvenę tik vienoje vietoje. Paskutinių laikų antropologiniai radiniai įvairiose pasaulio dalyse, nuo Kinijos iki

TĖVŲ PAVYZDYS

BRUNO MARKAITIS, S.J.

Kartais mes skiriame visą aplinkos plotmę į du pasaulius: į vaiko pasaulį ir į suaugusiojo pasaulį. Turbūt tuo norime pasakyti, kad vaiko pasaulis yra mikrokosmas, mažas pasauliukas, kuriame vyrauja neribota vaizduotė, žaismas ir žaislai, kur nėra atsakomybės ir rimtų problemų, kur maži, dar neišsivystę proteliai sugeba suprasti ir pasisavinti tik labai mažą didžiojo žinyno dalį. Kas kita su makrokosmu, didžiuoju suaugusiųjų pasauliu, kurį valdo apčiuopiama, į nieką neatsižvelgianti gyvenimo tikrovė, kur problemos yra tikros ir žiauriai rimtos, kur nebėra vietos vaizduotei ir svajonėms, nes kasdien į gyvenimo duris beldžiasi pareiga ir atsakomybė. Čia suaugusiojo išsivystęs protas, naudodamasis plačiomis žiniomis ir ilgu patyrimu, problemas ne tik supranta, bet ir joms sprendimą randa.

Savaime aišku, kad šis skirtumas remiasi bendrybėmis ir gerokai atsiduoda paviršutiniškumui. Bet ne paslaptis, kad gana dažnai vaiko ir suaugusiojo pasauliai yra taip suprantami ir apibrėžiami. Jei tokia samprata turi nemaža tiesos, tai ji, ypač kalbėdama apie vaiko pasaulį, praleidžia du

dalykus. Pirma, labai didelį ir jautrų vaiką imlumą visa tam, ką jis mato ir girdi. Antra, vaiko inteligencija pabunda ir išsivysto tarp 2 ir 6 amžiaus metų. Autoritetai tvirtina, kad, nežiūrint to fakto, jog visos kitos vaiko kūno ir dvasios galios vystosi ir toliau, vaiko inteligencijos augimas ir didėjimas sustoja prie neperžengiamo slenksčio į septintuosius amžiaus metus.

Jei taip yra, ir atrodo, kad taip yra, tai tėvų elgesys, jų žodžiai ir veiksmai vaidina nepaprastai svarbų ir lemiantį vaidmenį vaiko gyvenime ir vystymesi. Tėvų pavyzdys, visa tai, ką kūdikis ir vaikas mato ir girdi, yra tikrovės, nulemiančios vaiko ateitį, pakreipiančios jo gyvenimo kelią viena ar kita kryptimi. Atrodo tikslu sakyti, kad labai dažnai, tiek ateities lemtis, tiek gyvenimo kryptis — dėl tėvų pavyzdžio — pasilieka galutinės, nepakeičiamos ir neatšaukiamos tikrovės. Štai kodėl norėtųsi tvirtinti, kad tėvų pavyzdys yra vaiko laimės kalvis.

Pirmiausia manytume, kad suaugusiems reikėtų vienu mostu nusikratyti labai netikslios ir visus klaidinančios sampratos, kad vaikas labai mažai supranta. Jei kar-

Pietų Afrikos, yra kilę iš ankstyvesnių laikų negu tvano periodas.

Kuriuo laiku tvanas iš tikrųjų yra buvęs, nelengva pasakyti. Kasinėjimai Mezopotamijos lygumoje atskleidė ne vieno didelio tvano pėdsakus. Kišo vietoje buvo rasti trys, kurių datas tyrinėtojai skiria iš eilės 4200, 4000, 3400 m. prieš Kristų. Ur mieste buvo rastos trijų metrų gilumo vandens nuosėdos, kurios liudija apie ilgą ir didelį tvaną. Galimas dalykas, kad abiejų vietovių tvanai kyla iš to paties laikotarpio. Apie 4000 metų prieš Kristų atrodo apytikrė data tiek biblinio, tiek Babilonijos tvano padavimų, kurių atmintis aprašymo metu atrodo dar visai šviežia.

Dar keletas žodžių apie dangaus feno-

meną, kurį mes vadiname vaivorykste arba laumės juosta. Bibliniame tekste jis vadinamas lanku, nes yra panašus į lanką. Kadangi Dievas vaivorykstę padarė ženklą savo sutarties su Noe ir jo gimine, jis ją vadina "savo lanku". Tekstas jokių būdu nesako, kad tik tuo metu vaivorykstė atsirado, bet tik tai, kad natūralus gamtos fenomenas buvo duotas ženklo prasme — ateityje vaivorykstė bus Dievo gailestingumo ir sutarties su žmonija simbolis, garantuojąs, kad gyvybė išliks žemėje, nežiūrint rūsčių gamtos apraiškų. Kadangi vaivorykstė tikrai Dievo maloningumo simbolis, ji nieko bendra neturi su panašiais mitologiniais lankais, kurie supa orientales dievybes ir joms teikia galią.

tais kreipiamas dalinis dėmesys į mokyklos pirmapradžius, tai jaunesniems tenka labai ribota atida. Manoma, kad jie labai mažą ką pastebi; jei girdi, tai labai mažai supranta. Keista, kodėl jauni tėvai ir motinos, kurie draugams ir pažįstamiems giriasi savo kūdikių gudrumu ir inteligencija, nepadaro savaime suprantamos išvados, kad jei vaikai rodo inteligenciją ir gabumą, tai jie be didelio vargo supranta tėvų žodžius ir veiksmus. Tiesa, kad laikas nuo laiko jie reikalingi paaiškinimo ir papildymo, bet didelėje atvejų daugumoje jie sugeba įžvelgti ir į žodžių prasmę, ir į veiksmų vertę.

Maži vaikai pasižymi labai dideliu ir jautriu imlumu visa tam, ką jie mato ir girdi. Čia norėtusi atkreipti dėmesį vėl į du dalykus. Pirma, į didelį sugebėjimą pasisavinti. Antra, į labai švelnų ir trapų sielos jautrumą.

Mažas vaikas mokosi įvairiais būdais, bet pagrindinis turbūt bus pamėgdžiojimo būdas. O pamėgdžioti jis pamėgdžioja visus. Savaime aišku, kad dažniausiai ir ištikimiausiai jis pamėgdžioja tuos, su kuriais nuolat gyvena, nuo kurių labiausiai priklauso, kuriuos karščiausiai myli, būtent savo tėvus. Iš pradžių pamėgdžiojimas gali būti tik išorinis žodžio ar veiksmo pakartojimas, nesupratus jų prasmės ir vertės. Bet šiek tiek vėliau jis gali tapti suprastu ir pasisavintu papročiu, žodžio ar veiksmo mastu. Tokiu būdu, kas prasideda mechanišku žodžio ar veiksmo pakartojimu, gali pasibaigti organiška vaiko galvosenos ir elgesio dalimi.

Mažas vaikas mokosi įvairiais būdais. Ypač šiais laikais mūsų gyvenamame krašte vaikas išmoka daug ir greitai. Mes čia nenorime svarstyti mokyklinės sistemos gerųjų pusių arba ribotumų. Mums svarbu moderni žinių perteikimo metodika, ypač žodžio ar sąvokos perteikimas apčiuopiamu ir suprantamu vaizdu. Šios priemonės vaiko sąmonę ir supratimo galias pažadina labai anksti. Nenuostabu, kad šiandien vis dažniau ir dažniau susitinkame mažų vaikų, kurių žodynas apima tokius žodžius ir są-

vokas, kokios prieš 25 metus nebuvo aiškios net kiekvienam gimnazistui.

Antras dalykas, kuriam turėtų būti skirtinas ypatingas dėmesys, yra švelnus ir trapus vaiko sielos jautrumas. Jo vidaus pasaulis yra kaip ką tik atsivėręs gėlės žiedas, kuriuo galima gėrėtis, bet kuris bijo fizinio kontakto, šiurkščios ir nedraugiškos atmosferos. Savaime aišku, kad maži vaikai labai dažnai rodo savo elgesyje ir palinkimuose daug savanaudiškumo ir visiško į kitus neatsižvelgimo. Jų prigimtis, kai asmuo nėra pilnai išsivystęs, remiasi instinktu daug stipriau ir priklausomiau, negu suaugęs ir subrendęs žmogus. Bet faktas lieka faktas, kad vaiko siela yra labai jautri aplinkai, įspūdžiui, pergyvenimui. Labai dažnai ji yra atvira knyga, į kurią žmonės, o ypač tėvai, rašo pasiliekantį, neišdildomą, nepamirštamą testamentą. Labai dažnai tie ženklai, įspūdžiai, pergyvenimai, kuriuos vaiko širdin įspaudžia tėvų žodis ar veiksmas, pasilieka nuolatinio vėlesnio gyvenimo palydovai, granitinės normos, pagal kurias bus vertinamas gyvenimas ir žmonės, idealai ir vertybių prasmė.

Grazūs ir kilnūs pergyvenimai, šventi ir įkvepiantys įspūdžiai bus ta vaisinga dirva, kurioje išaugs, subręs ir derlių atneš vertingas žmogus. Jų įtakoje vaikas pajus stiprų ir didėjantį norą tapti geresniu, naudingesniu, teigiamesniu asmeniu. Meilė, kilnūs jausmai ir dorybingas pavyzdys bus tie veiksniai, kurie mažame vaike ugdys pastovų ir nenugalimą gėrį. Antra vertus, tie pergyvenimai, kuriuos bus persunkęs savanaudiškumas ir tėvų nuolatinės silpnybės, tie įspūdžiai, kuriuose nebus vietos šventumui ir įkvėpimui, pasės mažo vaiko širdyje grūdą, iš kurio išaugs ne rugiai kasdienei ateities duonai, bet piktžolės, kurios be pasigailėjimo nustelbs ribotus gėrio bandymus prasimušti pro vešlią nuolatinio savanaudiškumo sieną.

Laikas nuo laiko tėvai nusiskundžia, kad vaikai, kuriems buvo duotas geras išauklėjimas, kilni pasaulėžiūra ir šventi principai, nuėjo kreivais keliais. Ne tik nusiskundžia, bet neretai su ašaromis klausia,

kodėl taip atsitiko. Juk jie gerą grūdą į derlingą žemę bėrė, o užaugo piktžolės. Mes čia nesiimame duoti neklaidingo atsakymo nei bendriems, nei atskiriems atvejams. Bet galbūt bent kai kuriais atvejais nebuvo laiku ir pakankamai atkreiptas rimtas ir pastovus dėmesys į tuos gyvybingiausius ir svarbiausius žmogiškojo asmens vystymosi metus, kai mažame kūne ir tripioje sieloje pabudo inteligencija ir didelis jautrumas kiekvienam žodžiui ir veiksmui. Galbūt mažas vaikas girdėjo žodžius, matė veiksmus, liudijo scenas, kurie jo mažame pasaulyje pasirodė baisiais milžiniais, šlykščiomis šmėklomis, kurios jo širdyje pasėjo baime, nepasitikėjimą, įdiegė nusivylimą ir nuolatinį kartėlį. Gal buvo momentų ir nelaimingų atsitikimų, kurie sužeidė jo širdį, paliko neužgyjančias, atsinaujinančias žaizdas, kurios kraujuoja ir kraujudamos prisiekia kerštą tiek tėvams, tiek kiekvienam suaugusiajam.

Mažą ir jauną širdį lengva įskaudinti, užgauti, sužeisti. Tas žaizdas sėkmingai gydo didžiulę ir pasiaukojanti tėvų meilė, šilta ir saugi aplinka, žmogiško švelnumo ir supratimo perteklius. Jei nedėkingos gyvenimo aplinkybės ir neatidėliotinos pareigos tėvų laiką vaikams labai apriboja, kartais jų keliai per daug anksti išsiskiria, ir jie jau niekad bendros kalbos neberanda.

Kartais kalbėdami apie kunigus arba vienuolius, žmonės išsireiškia, kad, girdi, tai esąs labai sunkus pašaukimas, reikalingas didelio pasišventimo bei pasiaukojimo Dievui ir artimui. Nesunku sutikti, kad pašaukimas, kuris stengiasi žemėje įgyvendinti dangų siekiančius Kristaus idealus, yra sunkus, reikalaujantis iš žmogaus nuolatinės aukos, nepalaužiamos dvasios stiprybės, visiško savęs išsižadėjimo ir visiško atsidavimo pasirinktiems idealams. Jei kunigas ar vienuolis kasdien stengiasi būti ištikimas savo šventam pašaukimui, jo gyvenimas yra sunkus. Jį palengvina idealizmas, entuziazmas, Viešpaties malonė ir iš jos išplaukiantis įkvėpimas pasiaukoti ir nuolat gera daryti; bet nėra abejonės, kad šitaip supras-

tas kunigiškasis ar vienuoliškasis pašaukimas yra sunkus.

O kaip yra su vedusiais? O kaip yra su jaunais vyrais ir jaunomis merginomis, kurie pasirenka moterystės pašaukimą? Ar tas pašaukimas yra lengvas ar sunkus? Ar jis taip pat remiasi dideliu pasišventimu ir pasiaukojimu? Atsakymas yra trumpas ir aiškus. Moterystė yra sunkus pašaukimas, kurio idealų įgyvendinimas yra neįmanomas be kasdienės aukos ir savęs išsižadėjimo, be neišsemiamos dvasios stiprybės, neišsivaizduojamas be drąsios ir dosnios širdies, kuri duoda ir neskaičiuoja, aukojasi ir neprikaisioja, kenčia ir mato prasmę, myli ir supranta. Krikščioniškosios moterystės idealas taip pat dangų siekia, nes jis stovi ant dieviškojo įstatymo pagrindų, nesuprantamas be nuolatinės aukos, ir stengiasi dviejų asmenų meilės vaisingumu duoti subrendusią, naudingą ir kilnų žmogų ne tik žemei, bet ir dangui. Už tai ne vienas, matydamas tėvų nuolatinės pastangos, vargus ir sunkenybes, išmintį ir ribų nežinančią kantrybę, kasdienį pasišventimą vaikų gerovei ir nuolatinės pastangos savo žodžiu ir pavyzdžiu įskiepyti juose tikrąjį gėrį, grožį ir tiesą, mano, kad krikščioniškoji moterystė yra sunkesnis pašaukimas už kunigystę.

Kaip ten bebūtų, vienas dalykas yra aiškus, kad moterystės pašaukimas yra sunkus ypač dėl to, kad jis iš tėvų nuolat reikalauja gero pavyzdžio. Jei tėvų elgesys, žodžiai ir veiksmai vaidina nepaprastai svarbų ir lemiantį vaidmenį vaiko vystymesi ir gyvenime, tai nesunku suprasti, koks tas elgesys, kokie tie žodžiai ir veiksmai turėtų būti. Čia ir iškyla gero pavyzdžio klausimas bei milžiniška problema. Mat gyvenime nėra sunkesnio dalyko už nuolatinį gerą pavyzdį.

Bet kaip gerą pavyzdį duos tas, kuris pats negeras? Kaip kantrybės mokys tas, kuris pats nekantrus? Kokiais žodžiais tėvas ar motina nusakys pareigos ir atsakingumo svarbą, patys būdami nepareigingi ir be atsakomybės jausmo? Veltui jie bylos apie gyvenimo išmintį, patys jos neturėdami. Veltui jie baus vaikus dėl neišlaikyto

žodžio ar apleisto išipareigojimo, jei jų pačių gyvenimas remsis melagyste ir pareigos apleidimu. Tokia bausmė iššauks baisų kerštą ne tik tėvams, bet visai aplinkai, visai bendruomenei.

Todėl pirmiausia visi tie, kurie rengiasi moterystės pašaukimui, turėtų būti iš anksto ir labai rimtai įspėti, ko moterystė iš jų laukia. Jiems turi būti iš anksto pasakyta, kad moterystė yra aukštas idealas, kuris neįgyvendinamas be didelės ir nuolatinės aukos, be pastovios ir pasiliekančios meilės, be energingos dvasios stiprybės ir kantrios širdies drąsos. Ir kas svarbiausia, kad Didysis Kūrėjas, įdėjęs į vyro ir moters prigimtį gyvybės jėgą ir šaltinį, primena jiems šio stebuklo didybę ir amžinu prasmingumu, kad į tėvų rankas yra atiduotas ne tik žmogaus sūnus, bet ir Dievo vaikas. Mat tėvams patikėtas ne medis, ir ne gėlė, ir ne inteligentiškas gyvulys, bet žmogiškas asmuo su amžinu likimu, kuris, išėjęs iš Dievo, pas Dievą grįžta. Medį galima apgėnėti, nukirsti, sudeginti. Gėlę galima nuskinti. Gyvulį galima išdresiruoti arba kaimynui perleisti. Žmogiškasis asmuo, kad ir jaunuose metuose, jau yra žmogus, kurio gyvybė yra šventa paslaptis, o jos išniekinimas bei prieš ją nusikaltimas yra baudžiamas mirtimi pačiu prigimties įstatymu. Visa šita reiškia, kad jaunas vyras ir jauna mergina, duodami moterystės šventą ir neatšaukiamą priesaiką, ją turi išreikšti ypač pareigos ir begalinės atsakomybės prasme.

Milžinišką gero pavyzdžio problemą sudaro ypač tas faktas, kad didelis jaunų žmonių skaičius sukuria šeimas, visiškai nepasirengę moterystės sunkioms pareigoms, užtenkamai nesubrendę suprasti vyro ir žmonos bendradarbiavimo bei vienas kito papildymo uždavinių, užtenkamai neįsigilinę į šeimos ir auklėjimo tikslus bei priemones. Tokiu būdu moterystė jiems tampa paviršutinio bendradarbiavimo ir bendravimo periodas, kuris veda ne į augančią ir stiprėjančią meilę bei jos prasmingą vaisinumą, bet į galutinį dviejų širdžių atšalimą ir dviejų asmenų dvasinį išsiskyrimą. Ir vaikas, jų pačių kūnas ir kraujas, tampa jiems

Kultūrinė ir politinė veikla Kempteno stovykloje.

K. Daugėlos nuotr.

ne švento ir prasmingo gyvenimo tąsa, su prasmingu gyvenimo tikslu, bet greičiau žaislas, greičiau apčiuopiama lytinio instinkto funkcija. Kada mes pasižiūrime ne į vieną išimtį, bet į didelį šeimų skaičių, mes nusigąstame, matydami, kaip teisingas yra vieno anglų auklėtojo pasakymas, kad, girdi, galinčių vaikus turėti asmenų sąrašė tėvai turėtų būti paskutinėje vietoje.

Daugeliu atvejų tėvai yra ne auklėtojai, ne mylintys globėjai ir mokytojai, ne gero pavyzdžio ir gyvenimo išminties teikėjai, bet griovikai, lepintojai, žmonės be atsakomybės, pareigos jausmo ir charakterio. Jie nevaldo liežuvio, nesiskaito su žodžiais. Baudžia vaikus ne tiek iš reikalo, kiek iš pykčio. Jų dvasinis ir religinis gyvenimas yra ne kartą pasityčiojimas iš visa to, kas šventa ir kilnu. Jų kalbos ir pasilinksminimai ne kartą yra ne tik piktinantys, bet ir necenzūriški. Maža gelbsti saugojimasis, kad vaikai neišgirstų, nes kas yra žmogaus širdyje, tas nesuvaldomai, nesulaikomai išsilieja į paviršių, į bendrą žmogaus elgesį, į jo nuomonę ir įsitikinimus. Evangelijoje skaitome įspėjančius žodžius: "Netoli aklasis ves akląjį. Greit jie abu įkris į duobę".

Moterystė ir krikščioniškasis jos supratimas yra sunkus ir dangų siekiantis pašau-

kimas, kurį padaro ypatingai sunkiu tas faktas, kad tėvams reikia nuolat duoti gerą pavyzdį. O kaip duos pats, kuris pats neturi? Kaip bers sėjos grūdą tas, kurio aruodai tušti?

Todėl vedusiems, ypač jaunam tėvui ir jaunai motinai, reikia dažniau artintis prie tikrojo gėrio, grožio ir tiesos šaltinio. Tai yra ne kas kita, kaip jų nuolatinis santykis su Didžiuoju Kūrėju, su kuriuo juos sungia gyvybės ir kūrybos paslaptis ir stebuklinga jėga. Tėvai dalyvauja kuriančioje Dievo prigimtyje- Ar nelogiška, kad jie dalyvautų ir dieviškame jo gyvenime, kuri jiems padarė prieinamą Kristaus atpirkimas? Šita prasme krikščioniškasis tikėjimas jų atveju yra ne tik noras ir sugebėjimas statyti, bet patys pamatai, ant kurių norima statyti savo ir vaikų ateities rūmus. Šita prasme Kristaus idealų įgyvendinimas šeimoje yra ne kas kita, kaip vaikų priėmimas ir auklėjimas Kristaus idealų dvasia.

Nuolatinis santykis su Didžiuoju Kūrėju ir žmogiškąjį atpirkimą įvykdžiusiu jo Sūnumi turi turėti konkrečias formas, apčiuopiamą išraišką. Tai negali pasilikti vien tik graži teorija ir imponuojančių principų iškalbės formulės. Tiek teorija, tiek principai turi tapti kasdienio gyvenimo žmogų gerinančiomis ir kilninančiomis tikrovėmis. Šita prasme tiek malda, tiek sakramentai yra ne tik bandymas prasmingai gyventi, bet taip pat antgamtinės malonės šaltiniai, kurie duoda pasišventusiam žmogui kasdienių jėgų ir įkvėpimo duoti ir neskaičiuoti, aukotis ir nepriekaištauti, mylėti ir suprasti, kentėti ir matyti prasmę. Šitų malonės šaltinių rėmuose Kristus duoda žmogui kilnų norą savęs išsižadėti, jo dvasiai teikia neišsemiamą stiprybę, o jo širdžiai meilę, kuri remiasi noriu dosnumu ir nepajudinama drąsa.

■ Kubos Castro, kaip pakartotinai skelbia spauda, rodąs polinkį į religiją. Londono "Sunday Times" paskelbė Vatikano nepatvirtintą žinią, kad Castro pakvietęs popiežių aplankyti Kubą, kai popiežius 1987 m. lankys Pietų Ameriką.

Moteryų kova už lygias teises

Redakcija

Praėjusių metų "Laiškų lietuviams" konkurse buvo pasiūlytos trys temos. Apie dvi jau esame rašę. Trečioji tema buvo — "Moteryų kova už lygias teises". Dviejų mergaičių straipsniai, parašyti šia tema, buvo premijuoti ir jau išspausdinti. Čia paminėsime, ką kiti yra šia tema rašę. Įdomu, kad moterų kova už lygias teises šiek tiek daugiau susidomėjo berniukai negu mergaitės, bet kai kurie jų į šį klausimą žvelgė humoristiškai ir sarkastiškai. Vis dėlto visi pripažino, kad moterys turėtų turėti lygias teises, nežiūrint to, kad kai kurie darbai ar užsiėmimai labiau tinka vyrams, kiti — moterims. Pažiūrėkime, ką sako konkurso dalyviai.

Auris Jarašiūnas papasakoja, kaip buvo žiūrima į moteris nuo seniausių laikų, kokius pavyzdžius randame Šv. Rašte, kaip buvo žiūrima į jų teises, kol pagaliau Amerikoje pradėjo už moterų teises smarkiau kovoti Susan B. Anthony. 1920 m., praėjus keturiolikai metų nuo S. B. Anthony mirties, Amerikos valdžia priėmė 19-tą konstitucijos atitaisymą, kuris leidžia moterims balsuoti rinkimuose. "Buvo dar ir daugiau moterų, kurios kovojo už savo teises. Dauguma jų nukentėjo ir buvo išjuoktos. Dabar jau situacija yra pasikeitus. Moterys turi beveik tiek pat teisių kaip vyrai. Yra moterų kariuomenėje ir policijoje. Yra moterų senatorių, burmistrių, astronautų, teisėjų, advokatų, o Geraldine Ferraro net kandidatavo į viceprezidentės vietą. Vis dėlto

moterys dar neturi visų teisių, kurias turi vyrai, už tą patį darbą joms dažnai yra mažiau mokama negu vyrams. Moterys kovoja ir toliau, bandydamos nugalėti ir šias paskutines kliūtis. Reikia tikėtis, kad ši kova bus laimėta, mes visi pasijusime lygūs, tada ir visų žmonių gyvenimas bus geresnis”-

Jonas Kulikauskas taip pat yra linkęs pripažinti moterims lygias teises, bet į šį klausimą žvelgia trupučiuką humoristiškai ir sarkastiškai. Savo trumpą rašinėlį baigia šiais žodžiais: "Mane vis vargina klausimas, kas kvailesnis: ar vyras, kuris vergiškai dirba visą gyvenimą, ar moteris, kuri prašo teisės vergiškai dirbti visą gyvenimą!?"

Aidas Palubinskas rašo, kad moterys pradėjo kovoti už savo teises net 1500 m. prieš Kristų. Paskui vienu ar kitu būdu tos kovos tęsėsi ir tebesitęsia iki mūsų laikų. Smarkesnis feminisčių sąjūdis prasidėjęs 17-tame ir 18-tame amžiuje. Čia jis pamini dvi moteris iš Anglijos, kurios pradėjo kovą už moterų teises, parašydamos šiuo klausimu atitinkamas knygas. Tai buvo Mary Wollstonecraft ir Mary Ann Radcliff.

Jis pamini, kad Lietuvoje šios problemos nebuvo, nes, kai Lietuva 1918 m. atgavo nepriklausomybę, jau pirmuosiuose balsavimuose moterys turėjo lygias teises su vyrais.

Nors JAV-se 1920-21 m. buvo moterims leista balsuoti, bet kitose srityse jos dar neturėjo lygių teisių, todėl įsisteigė ERA, kuri iki šiol tebekovoja už moterų teises, siekdama įvesti pataisymą į konstituciją. Istorija mums rodo, kad moterų kovos už savo teises atnešdavo laukiamų vaisių, todėl reikia tikėtis, kad ir ERA laimės — kada nors bus įvestas konstitucijos pataisymas, suteikiantis joms lygias teises visose srityse.

Vincas Burokas taip pat pripažįsta lygias teises moterims, bet paaiškina, kad moterys turėtų pagyvoti, kokios profesijos joms tinka, kokios ne. Jeigu moteris turi mažų vaikų, ji neturėtų siekti tokių profesijų ar užsiėmimų, kur turėtų ilgesnę dienos dalį nebūti namie. Jeigu motina nori,

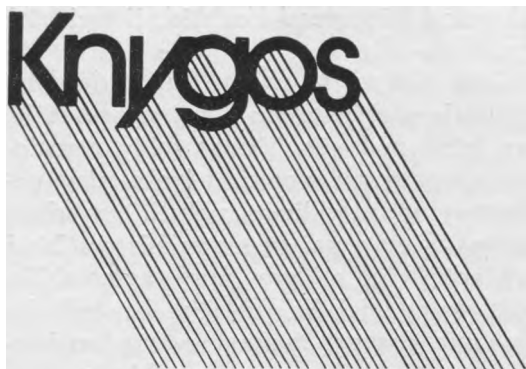
kad vaikai būtų gerai išauklėti, ji turi būti namie.

Lina Grigaitytė rašo: "Kai kurie dalykai, kuriuos aš pastebiu mūsų visuomenėje, nėra labai malonūs. Vienas tokių nemalonių momentų yra moterims lygių teisių paneigimas ir neleidimas užimti tam tikrų pareigų. Šiaip vyrai su moterimis yra labai mandagūs, jie atidaro joms automobilio duris, mandagiai įleidžia, bet kai reikalas eina apie darbus, nuosavybę, kredito korteles, jos yra laikomos antros klasės piliečiais, čia vyrai sau pasilieka pirmenybę ir moterims durų neatidaro, priešingai — jas rūpestingai uždaro.

Šią pažiūrą, aišku, paveldėjome iš senovės. Senovėje, kai žmonės neturėjo mašinų, motorizuotų įrankių, kai nemokėjo pasigaminti elektros, reikėjo fizinės jėgos ir maistui pasigaminti, ir namams pasistatyti, ir nuo žvėrių ar priešų apsiginti. Vyrai, būdami fiziškai stipresni už moteris, tais laikais buvo svarbesni. Iš to ir kilo vyrų pirmavimas.

Šiais laikais, kada fizinė jėga nėra gyvybinis reikalavimas, mes vis dar stumiame moteris į antraeilę vietą. Net ir mūsų Katalikų Bažnyčioje moterys neturi lygių teisių. Mes negalime būti kunigais, negalime nei mišių laikyti, nei sakramentų teikti. Anksčiau mes net negalėjome bažnyčioje dešinėje pusėje sėdėti. Ačiū Dievui, tai jau panaikinta. Moteris atvedė Kristų į šį pasaulį, bet ji negali būti kunigu. Kristus juk galėjo pasirinkti kitą būdą ateiti į šį pasaulį, bet jis atėjo per moterį. Danguje moterys gali tarnauti Dievui, o žemėje — ne! Argi mūsų rankos nepakankamai švarios laikyti Ostiją arba konsekruoto vyno taurę? Iš tikrųjų statistikos rodo, kad vyrai daugiau padaro žiaurių nusikaltimų, dažniau sutepa savo rankas negu moterys.

Kai kurie sako, kad moterys dėl to negali būti kunigais, kad Kristus apaštalais pasirinko tik vyrus. Taip, apaštalai buvo tik vyrai, bet tai buvo dėl dviejų priežasčių. Pirma, tais laikais moterys turėjo dar mažiau teisių negu dabar. Tada moteris buvo tik kaip baldas namuose. Jos pareiga buvo

Kardinolo Juozapo Bernardin žodis apie L. K. B. Kroniką

(Išleidžiant VI Kronikos tomą anglų kalba)

Lietuviai, paskutiniai priėmę krikščionybę europiečiai, atkakliai gynė Vakarų apėigų katalikiškas tradicijas, nežiūrint ilgą metų persekiojimų. Per devynioliktąjį šimtmetį jie buvo carų politikos aukos, nes carai siekė paversti juos paklusniais Rusijos valdiniais, sunaikindami lietuvių kalbą ir religines tradicijas. Ar ne ironija, šiuo-

tik pagaminti valgi, prižiūrėti vaikus, siūti ir lopyti drabužius. Kai moteris ką nors sakė, niekas jos neklausė, o juk Kristui reikėjo tokių apaštalų, kurių žmonės klausytų. Antra, Kristus negalėjo turėti moterų apaštalų tarpe, nes tai būtų buvę laikoma nemoralu.

Moterys paprastai yra švelnesnės, labiau užjaučiančios negu vyrai. Tikriausiai dėl šių savybių moterys vyrauja gailėstingųjų seselių profesijoje. Bet juk tos pačios savybės labai svarbios ir kunigui. Taip pat sakoma, kad moterys yra kantresnės negu vyrai. Ši savybė kunigui taip pat labai reikalinga”.

Autorė savo rašinį baigia humoristiškai: teigia, kad moterys būtų geresnės kunigės ir geresnės jėzuitės. Tad ir Čikagos lietuviams Tėvams Jėzuitams ji pataria planuoti naują priestatą prie savo namų Čikagoje ir steigti Motinas Jėzuites!

metinė Sovietų politika yra visiškai panaši. Jie religiją laiko betiksle, naudodami prievartą ir grąsinimus bei versdami tikinčiuosius atsisakyti savo religijos praktikavimo.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika pateikia nuostabiai detalizuotą šios sovietinės politikos įgyvendinimo vaizdą Lietuvoje, kuri yra vienintelė Romos katalikų daugumą sudaranti "respublika" Sovietų Rusijoje. (Kronika su atsargumu tvirtina, kad du trečdaliai iš 3,5 milijonų Lietuvos gyventojų dar yra šiandien praktikuojantys katalikai).

Kronika yra leidžiama pogrindyje puikiai organizuoto drąsių korespondentų ir redaktorių tinklo valstybėje, kurioje net ir primityvios spausdintam žodžiui skleisti priemonės yra visiškoje valdžios kontrolėje, visai neprieinamos Bažnyčiai naudotis. Nežiūrint tokių didelių kliūčių, Kronika išeidavo penkis kartus per metus nuo pat jos pasirodymo 1972 m. kovo 19 šv. Juozapo šventės dieną. Kai kas tvirtina, kad tai esąs ilgiausiai išsilaikęs periodinis samizdatas Sovietų Rusijoje. Nenuginčijamai ji yra vienintelis pogrindžio leidinys, skirtas dokumentuoti veik keturių milijonų Romos katalikų priespaudai Sovietų Rusijoje.

Norėdama apsaugoti leidėjų ir korespondentų slaptumą, kad jie nepatektų į darbo stovyklas, vis dėlto Kronika tvirtina, jog korespondentų pateikti vardai, vietų pavadinimai ir įvykių datos yra visiškai patikimos. Todėl visos pastangos Kronikai diskredituoti nuėjo veltui.

Su pasišventimu perrašoma nelegaliomis rašomomis mašinėlėmis, nors ir gresiant kalėjimo bausmei, padauginant per kalkinį popierių arba perfotografuojant, Kronika slaptai keliauja nuo vieno skaitytojo iki kito, kol pagaliau jų kopijos slaptais keliais išsiunčiamos iš Lietuvos. Tuomet gautosios žinios perduodamos atgal į Lietuvą per Vatikano, Amerikos Balso ir Laisvosios Europos radijo stotis.

Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika nėra sausas statistikos duomenų, gražių pamokymų ar piktų šmeižtų kartojimas. Tai jaudinantis pasakojimas apie realius asme-

nis: vyrus, moteris, vaikus, jaunos ir senus, dvasiškius ir pasauliečius. Per beveik pusę šimtmečio jie heroiskai liudijo Kristų ir gynė Bažnyčią nelygioje kovoje, veik vienu vieni savo pavergtose Tėvynėje.

Todėl suprantama, kodėl Lietuva buvo pavadinta katalikybės avanpostu. Kronika yra desperatiškas šauksmas, norint atkreipti pasaulio dėmesį į Sovietinių komunistų pastangas užgniaužti Katalikų Bažnyčios gyvybę, tos Bažnyčios, kuri tiek daug davė Lietuvos kultūrai ir istorijai.

Norėčiau pasveikinti nežinomus Kronikos korespondentus bei leidėjus ir kartu išreikšti padėką jos vertėjams. Aš įvertinu Lietuvos Kronikos Sąjungą, Liet. Katalikų Religinę Šalpą ir apskritai lietuvių visuomenę, skelbiant įvairius Kronikos vertimus.

Pagaliau aš rekomenuoju Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kroniką tiems, kurie studijuoja šių laikų katalikybę, kuriems rūpi žmogaus teisės, taip pat ir tiems, kurie nemoka įvertinti religinės ir politinės laisvės.

*Kardinolas Juozapas Bernardin,
Čikagos Arkivyskupas*

Antano Salio raštų III tomas

1985 m. L.K. Mokslo Akademija išleido Romoje prof. Antano Salio raštų trečiąjį tomą. Redagavo prof. Petras Jonikas. Neįmanoma trumpai šį veikalą įvertinti moksliniu atžvilgiu, tačiau būtina priminti jo kultūrinę ir praktinę vertę. Jeigu mūsų išeivija didžiujosi Lietuvių enciklopedijos išleidimu ir kitais stambiais tautinės kultūros darbais, tai galima didžiulotis ir žymaus mūsų kalbininko Antano Salio raštais. Jau išėjo trys tomai, spausdinamas ir ketvirtasis.

Buvo paskelbta, kad L.B. Kultūros taryba premijuoja geriausią praėjusių kelerių metų mokslo veikalą. Gal jau vėloka, bet reikėtų pasiūlyti šiai premijai A. Salio raštus. Jeigu jau dabar per vėlu, tai nereikėtų užmiršti pasiūlyti premijai jo raštus, kai išeis ketvirtasis tomas. Tiesa, Nobelio premija mirusiam autoriui neskiriama, bet vargu ar tai teisinga (argi Oskaras Milašius

nebuvo tos premijos labiau vertas už kitus?). Lietuvių kultūros istorijoje yra žinomas priešingas faktas: Lietuvių rašytojų draugijos premija už geriausią grožinės literatūros knygą ("Žemė dega") buvo paskirta jau mirusiam autoriui Jurgiui Savickui. O ypač mokslinių veikalų reikšmė ir aktualumas tautos gyvenime toli pranoksta žmogaus amžių.

Šiame trečiame tome sukaupiti svarbiausieji A. Salio informaciniai kalbiniais klausimais straipsniai, skirti mokykloms ir visuomenei. Knyga verta ne vien kalbininkų dėmesio, bet kiekvieno, kas tik domisi lietuvių kalba ir kultūra.

Jei turime Lietuvių enciklopedijos tomus, būtina turėti ir visus Antano Salio raštų tomus.

Alė Rūta

Šv., Kazimiero penkšimtmetis (1484-1984)

Ši knyga išleista šv. Kazimiero 500 m. mirties sukakčiai paminėti. Leidėjas — Mienėjimo rengimo centrinis komitetas. Knygoje jubiliejinio pašto ženkle nuotrauka — dail. Romo Viesulo kūryba. Titulinį knygos puslapį papuošė dail. Banguolė Raugaitė. Spaudė Pranciškonų spaustuvė 1985 m. Knygos redaktorius — Balys Raugas.

Kietais viršeliais storoje (478 psl.) knygoje sudėti svarbiausi Kazimierinių metų straipsniai ir daugybė reikšmingų, gražių nuotraukų. Ypač jų daug iš Romoje buvusių pamaldų bei iškilmių, kur švyti lietuvių tautai palankus popiežius Jonas Paulius II.

Redaktoriaus paskirta šiam darbui daugybė valandų laiko. Visa Kazimierinių metų rašytinė medžiaga rūpestingai surinkta, suredaguota ir knygoje išdėstyta, papuošiant rinktinėmis nuotraukomis iš įvairiausių vietovių. Tai lyg rašytinis ir vaizdų paminklas Kazimieriniams metams, kur atsispindi lietuvių išeivijos išreikšta pagarba ir meilė šventajam Kazimieriui, tikintis jo globos, įkvėpimo bei stiprybės sunkiaisiais išblaškytos po pasaulį lietuvių tautos laikotarpiais.

Paruošė GEDIMINAS VAKARIS

KĄ ČIA BENUVEIKSI — JUK SENSTAME

Kartais mėgstame padejuoti, kad mums nekaip sekasi... Tuščiai ir be naudos bėga laikas. Praėjo dar vieneri metai. Tapome vyresni. Ne kiekvienam daug kas pakito. Reikia pripažinti, kad pasiekimai ir nuotai-ka daugiausia priklauso nuo mūsų pačių pastangų, nuo požiūrio į gyvenimą. Vieni nemato prasmės dideliuose dalykuose — kiti suranda ją ir kuklesniame darbe, pasiekimuose pagal savo išgales. Pavyzdžiui, Švenčionių rajone, Labanore, gyvena Pranė Pelėdienė, kuriai jau devyniasdešimt septyneri. Gyvena ji dar prosenelių rėstoje troboje. Troba jau sena, bet erdvi, švari ir atspari laiko vėjams, kaip ir jos šeimninė.

Šiandien Pranė Pelėdienė gauna labai kuklią kolūkietės pensiją. Turi savo mažą daržiuką, kuriame darbuojasi. Prie trobos

galo auganti obelis nunokina vaisių svečiams pavaišinti. Sako, kad laiminga būna tada, kai sūnus, kaimynas ar koks prašalaitis aplanko. Kas nors laišką parašo. Pati sau padainuoja. O dainelių moka visokiausių, iš amžiaus glūdumos atklydusių. Pernai buvo ir iš Lietuvių kalbos ir literatūros instituto žmogus užsukęs. Užrašė jos dainas. Jos menas — gyvenimo patyrimas jai padeda išlaikyti žvalumą. ("Dienos aidai")

ŽIEMĄ SUGEDUSIOS MAŠINOS TAISOMOS LAUKE — UŽUOVĖJOJ

Alytaus rajono sunkvežimių vairuotojas "Darbininko tribūnoje" skundžiasi, kad žiemą vairuotojams-mechanizatoriams yra nelengva. Kombinas neturi tinkamų garažų, mechaninių dirbtuvių, tad vyrai, technikai sugedus, ieškosi užuovėjos ir, pasipūsdami stingstančias rankas, barškina apšarmojusius įrankius. Kai kombinas buvo iškeltas iš Alytaus į Daugus, buvo numatyta pastatyti naują bazę. Nepigiai kainavęs tos bazės projektas guli nejudinamas. Visa technika stovi lauke.

Kombinato vairuotojai negali suprasti, kodėl aptarnaujant Daugų ir Simno miestus, visa technika yra laikoma Dauguose. Vairuotojai yra priversti ją varinėti į kitame rajono pakraštyje esantį Simną. Daug kartų buvo kalbėta, kad Simne reikėtų turėti kuklias buitines patalpas ir porą garažų. Tada vieną kitą traktorių galima būtų

Ši gražiai atrodanti knyga ne tik papuoš mūsų asmenines bibliotekas, ne tik primins mūsų tautinių bei religinių jausmų antplūdį Kazimieriniais metais, bet turės ir istorinės reikšmės.

A.R.

Lietuva pasaulinėje literatūroje

Tokiu vardu 1985 m. Litanistikos tyrimo ir studijų centro išleista Alfonso Šešplaukio-Tyruolio suredaguota 244 puslapių knyga, kurioje surinkta redaktoriaus 1933-1983 m. laikotarpiu parašyti straipsniai, susiję su lietuviška tematika kitų tautų literatūroje. Toje kitų tautų literatūroje jau nuo XIII a. pradėta minėti Lietuva ir lietuviai.

Autorius pratarmėje rašo: "Šiuo rinkiniu nepretenduoju į kokį išsamesnį Lietuvos pėdsakų ieškojimą pasaulinėje literatūroje, žinant literatūrinį ryšių apimtį. Rinkinyje tereka kaip ir papildymas autoriaus parengtos ir redaguotos antologijos "Nemarioji žemė; Lietuva pasaulinės poezijos posmuose" (Boston, Lietuvių enciklopedija, 1970). Ten sukaupus lietuviškos tematikos poezijoje pavyzdžius, išverstus į lietuvių kalbą, papildyti čia parinktų daugiausia prozos veikalų panagrinėjimas".

Knygos išleidimą parėmė Lietuvių Fondas. Knygos kaina — 8 dol.

laikyti Simne. Jais dirbtų Simne gyvenantys mechanizatoriai. Dabar daugiškis traktorininkas rytą išvažiuoja traktoriumi į Simną, per pusantros ar dvi valandas įveikia penkiasdešimties kilometrų kelią, o paskui nuvežęs žvyrą ar šaligatvio plyteles, vėl porą valandų burzgina traktorių atgal. "Tai neūkiška!", — sako Česlovas Grincevičius, Alytaus rajono vairuotojas. Mums lieka tik pritarti.

SENIAUSIAS IR JAUNIAUSIAS SLIDININKAS

Tarp Lietuvos kalnų slidinėjimo mėgėjų galima sutikti įvairiausio amžiaus žmonių. Pats vyriausias — yra jau į aštuntą dešimtį įkopus, bet dar vis energingai ir dažnai slidinėjantis, Vilniaus inžinierinio statybos instituto tarnautojas - Kazimieras Jaronis. O kas pats jauniausias? Pasakyti sunku. Kasmet galima pamatyti slidinėjančių vis mažesnių vaikų. Praėjusią žiemą Vilniaus B. Dvariono muzikos mokyklos mokytojas Paulius Koncė pradėjo mokyti kalnų slidinėjimo meno savo sūnų Mindaugą, tada tik tik įkopusį į antrus metukus.

("Kūno kultūra ir sportas")

KAUNO "JIESIOS" DAILIOSIOS KERAMIKOS GAMYKLA

Matant parduotuvėse gaminius iš porceliano, buvo spėliojama, ar tai tolimesnių, ar artimesnių kaimynų darbas. Niekas nepagalvojo, kad skambantys, lengvi ir dailūs servizai, arbatos ir kavos puodukai gaminami "Jiesios" gamykloje.

Iš ko gaminamas lietuviškas porcelianas? Gamykloje galingas malūnas sumala, sumaišo ir paverčia koše penkias pagrindines sudėtines dalis — Anykščių smėlį, šamotinių plytų skaldą, galvijų kaulų pelenus ir iš Kolos pusiasalio atvežtą lauko špatą bei vadinamąjį riebų molį — kaoliną iš Ukrainos. Šią porceliano masę deda į formas. Pilki, dar neišvaizdūs pusegaminiai deginami elektrinėse krosnyse. Temperatūra turi būti ne žemesnė kaip 1200 laipsnių. Išdegtas gaminy, kurį specialistai vadina biskvitu, šlifuojamas, glazūruojamas, išpiešiamas ir vėl, kad piešinys nenusiplautų, išdegamas.

Lyg mezginiais išpuošti puodeliai. Kiekvienas brūkšnelis išpieštas rankomis. Šį darbą kasdien dirba devyniasdešimt merginų. Dekoruoti — nėra sudėtingas darbas, bet reikalauja susikaupimo, kruopštumo. Gamyklai šias specialistes ruošia 52-roji vidurinė profesinė technikos mokykla.

Kai kurie indai gražinami ne rankomis, ant jų lipdomi specialūs lipdukai — dekorai. Gražių dekorų dar ne tiek daug, rankomis išpieštas dekoras indui suteikia gyvumo. Kai kurie indai dabinami auksu. Pavyzdžiui, servizui "Rasa" sunaudojama 0,6 gramo aukso. Indai iš kaulo porceliano tuo vertingesni, kuo labiau persišviečia, plonesni, skaidresni. Lietuvoje pagaminti indai iš porceliano yra keturis, penkis kartus tvirtesni už kietojo storesnio porceliano indus. Jie ir temperatūrai atsparesni, galima labai karštą gėrimą pilti.

Gamykloje nuolat dirba penki dailininkai, o retkarčiais jų pasikviečiama daugiau — net iki trisdešimt. Kasmet dailininkai sukuria apie 350 naujų gaminių pavyzdžių, kurių pusė pradedama gaminti. Šiomet, kad būtų galima patenkinti paklausą, bus gaminama kelis kartus daugiau. Bus gaminami servizai cepelinams, koldūnams ir puodynėms su dangčiu. ("Tiesa")

GRAŽIAUSIOS METŲ KNYGOS IŠLEISTOS LIETUVOJE

"Tiesoje" paskelbta 1985 m. respublikinio knygos meno ir vaizduojamosios produkcijos konkurso rezultatai.

Gražiausia "Vagos" knyga pripažinta šios leidyklos išleista Nizamio poema "Leili ir Medžnūnas" (dailininkas — B. Leonavičius), "Minties" — albumas "Vilnius" (A. Broga), "Mokslo" — albumas "Vilniaus architektūra" (A. Žvilius), Vyriausiosios enciklopedijų redakcijos — "Tarybų Lietuvos enciklopedijos" pirmasis tomas (A. Gurskas ir J. Liolys), "Šviesos" — A. Matučio knygutė "Žilo šilo darbininkas" (K. Kasperavičius), "Vyturio" — S. Gedos "Baltoji varnelė" (R. Dočkutė).

Pirmą kartą paskirta Joniškio rajono, Kepalių kolūkio premija už visų gražiausių

metų knygą. Tai — "Vagos" keturiomis kalbomis išleista Ant. Baranausko poema "Anykščių šilelis" (A. Žvilius). Ją, kaip ir daugumą kitų leidinių, spausdino K. Požėlos spaustuvė Kaune.

Gražiausiu 1985 m. plakatu pripažintas J. Galkaus kūrinys "1940-1985".

KAM DUOT, KAM PARDUOT...

"Tiesoje" Aldona Masalskytė rašo apie prekybą turguje iš po skverno. Sako, kad ji Vilniuje, Dzeržinskio gatvėje esančioje turgavietėje, pastebi keletą piktinančių dalykų. Čia labai dažnai trainiojasi piliečiai, kurie siūlo už dvigubą ar net trigubą kainą deficitinių prekių. Čia galima pamatyti marškinių ir kelnų, pasiūtų iš vietinės pramonės medžiagų, bet "pagražintų" firminėmis etiketėmis, kurios irgi pagamintos vietinės "poligrafijos". Parduoda po vieną daiktą, kad įkliuvę lengviau išsisuktų, netrukus iš kažkur atsineša kitą. Ir keisčiausia, kad tų prekiautojų beveik nepastebi pareigūnai.

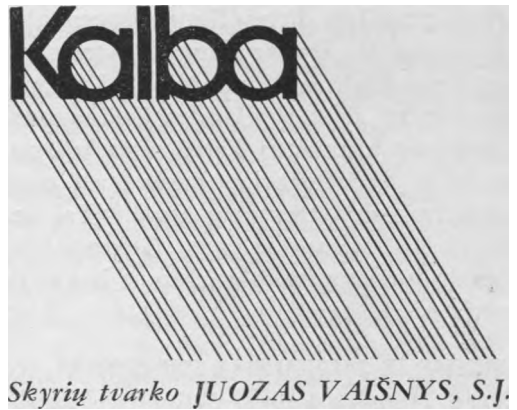
Yra uždrausta mezgimo verslas neleisti- niai įgytomis pramoninio profilio mezgimo mašinomis Draudžiama kopijuoti ir užsienio firmų ženklus, užrašus. Neturį skonio žmonės perka, nešioja tokius gaminius, dar- kydami save ir, beje, leisdami klestėti įsta- tymų pažeidėjams.

SNIEGO AUDRA LIETUVOJE

Sausio pabaigoje rytiniuose ir pietryti- niuose Lietuvos rajonuose, prie nulinės temperatūros, prasidėjo šlapio sniego ap- draba. Ypač intensyvi ji buvo pietrytiniuo- se rajonuose.

Varėnos meteorologijos stoties duome- nimis apdraba truko vieną dieną ir naktį. Ant laidų, medžių šakų aplipusio sniego sluoksnis siekė 51 milimetrą. Nuo jo svorio trūko elektros linijų laidai (vienam metrui laido teko 400 gr svorio), lūžo medžių ša- kos.

Ši gamtos reiškinių sukėlė nuo vidurio Europos atslinkęs ciklonas. Jo drėgmės atsargos buvo didelės ir todėl gausiai snigo. ("Tiesa")

TRUMPAS ŽODIS, PASITINKANT KUN. VAIŠNIO KNYGĄ

Violeta Kelertienė

Prie išsamios prof. Vaškelių paskaitos (ji buvo išspausdinta praėjusiame "Laiškų liet." numeryje, Red.) nebedaug galiu pridėti. Ypač todėl, kad jaučiuos lyg traukinio priekaba. Jūs čia labai kantriai sėdėjote ir stebėjote kaip pagrindinė traukinio dalis pravažiavo, o aš tesu to traukinio priekaba, trukdanti jums pervaziuoti bėgius...

Mano kalbėjimas bene pateisinamas tuo, kad galiu paliudyti iš savo asmenišką taš- ko, kas šioje knygoje naudingiausia man ir mūsų lietuvių kalbos studentams Lituanisti- kos katedroje. Faktiškai kiekvienam lietu- viškai rašančiam knyga yra labai reikalin- ga ir užsitarnauja vietą po ranka, nes pa- stoviai reikia ją konsultuoti.

Aš net turiu tokį fantastišką norą, kad, išsižiojus lietuviškai kalbėti, kaip nors būtų įmanoma kalbėjimo aktą sustabdyti, kaip kokiame Čarlio Čaplino filme, skubomis pažvelgti į kun. Vaišnio knygą, o tik tada gražiai, taisyklingai, gal net tobulai tęsti sakinį!

*

Praktinė lietuvių kalbos vartoseną pa- dalinta į dvi dalis: pirmoji itin naudinga. Ji kukliai pavadinta "Lietuvių kalbos rašy- ba" ir primena kun. Vaišnio dar vis tebe- galiojantį rašybos vadovėlį — Dabartinė lietuvių kalbos rašyba (1982)- Tai straips- neliai, daugiausia surinkti iš mėnesinių

Laiškų lietuviams kalbos aptarimų. Šioje naujausioje knygoje rasime ne tik rašybos taisykles, bet iš dalies galėsime lengvai pakartoti gramatikos bei kitas taisykles. Ypač svarbūs skyreliai, man atrodo, būtų skyrelis apie tai, kur rašomos nosinės balsės; kokios yra moteriškos giminės linksniuojamųjų žodžių galūnės (pvz., *pusseserei* ir *seseriai* naudininko linksnyje skirtingai rašoma). Knygoje duodama paprasta ir aiški, logiškai išreikšta taisyklė: "reikia žiūrėti viena-skaitos kilmininko" (p. 20) ir iš to lengvai galima sau išvesti taisyklingą galūnę.

Toliau aptariama žodžių rašymas drauge ir skyriumi. Pvz., kai žodžių junginiai sutrumpėję, jie rašomi drauge (*turbūt* — vienas žodis). Duodama ir išimtis: *žūt būt* — du žodžiai Taip pat išdėstoma žodelio *ne* rašymas drauge ir atskirai ir kiti aktualūs klausimai, kurie kiekvienam rašančiam dažnai kelia klausukų ir abejonių. Turint šią knygą, rašymas turėtų būti žymiai lengvesnis darbas.

Antroji knygos dalis vadinasi "Nevarotini žodžiai ir posakiai". Šioje dalyje rasime pavyzdžius, paremtus mūsų sena ir įprasta kova prieš barbarizmus ir svetimžodžius, ypač prieš slavizmus. Pavarčius knygą, pasidaro aišku, jog lietuvių kalba daug meliau skolinasi žodžius iš prancūzų ar net anglų kalbos, negu iš slavų kalbų. Prancūziškas 'buljonas' — leistinas žodis, nors turime savo 'sultinį'. O vis dėlto slaviški 'gadyne' ar 'fanaberija' — jau nepriimtini.

Šiame skyriuje išskirtinai naudingi yra aprašymai, skirti atskirų linksnių vartosenai. Čia lyg ir sutrauktos svarbiausios Jono Šukio knygos *Taisyklingai vartokime linksnius* (išleista Vilniuje) taisyklės. Sužinome, pavyzdžiui, jog net ir Mariaus Katiliškio, didelio kalbos žinovo, knygos pavadinimas, *Išėjusiems negrįžti*, netaisyklingai naudoja naudininką. Pagal kun. Vaišnį, turėtų būti "Išėjusieji negrįš". Nebent būtų galima argumentuoti, kad knyga skirta tiems, kurie išėjo negrįžti (negrįžtamai). Kaip ten bebūtų, mums primenama, kad reikia sakyti "pasidaryti kokiam" (ne kokiui), "pasiekti ką" (ne ko) ir pan.

Etnografiškai įdomus ilgesnis skyrelis apie giminystės vardus. Ten aptinkame retesnius žodžius ir santykius, kaip antai: "įsūnis" — augintinis; "tetėnas" tetos sūnus arba tetos vyras; "dieverė" — vyro sesuo ir kt. Tai vis išsaugotini žodžiai, reikėtų juos puoselėti, naudoti ir atgaivinti mūsų skurdžioje išeiviškoje kalboje.

Baigdama norėčiau kun. Vaišniui savo ir jaunimo vardu padėkoti už dovaną, kurią jis mums davė. Padėkoti ir kartu paprašyti. .. antro tomo. Kun. Vaišnys — jaunimo draugas. Jis pastoviai sielojasi kalbos kultūra stovyklose, Pedagoginiame institute, Lituanistikos seminare Ohio. Jis puikiai žino, kokias klaidas jaunimas daro, kokius anglicizmus vartoja (ypač žodžių tvarkos sakinyje sferoje), apskritai, kokią įtaką amerikietiška aplinka daro jaunimo kalbai. Tad lauktume specialaus vadovėlio, aptariančio jaunimo kalbos trūkumus ir specifiką. Linkėtume jam kantrybės ir ištvermės, tokį vadovėlį kaupiant ir rašant!

"PRAKTINĖS LIETUVIŲ KALBOS VARTOSENOS" AUTORIAUS PASTABA

Ir prof. Bronius Vaškėlis, ir prof. Violeta Kelertienė mano knygos sutiktuvėse savo kalbas baigė linkėjimu ir prašymu paruošti antrąjį tomą, kur būtų nagrinėjamos tos klaidos, kurias jaunimas daro, sekdamas anglų kalbos konstrukcijomis ir vartoseną. Neabejojame, kad tokia knyga būtų labai naudinga, bet ją parašyti turėtų tokie asmenys, kurie gerai moka ne tik lietuvių, bet ir anglų kalbą bei jos įvairius atspalvius ir niuansus. Kad anglų kalba mūsų jaunimui daro didelę įtaką, tuo niekas neabejoja, bet vis dėlto atrodo, kad gal dar didesnę įtaką jam yra padariusios slavų kalbos. Mat jų seneliai ar proseneliai yra baigę rusų mokyklą, į savo gimtąją kalbą primaišę įvairių rusų kilmės žodžių bei posakių, kurie, perduoti iš kartos į kartą, pasiekė ir dabartinį mūsų jaunimą.

Gal yra sunkiausia mūsų jaunimui priprasti prie lietuvių kalbos skyrybos, nes, rašdami lietuviškai, jie vis griebiasi angliškosios skyrybos, kuri yra visiškai skirtinga

Atgarsiai

KRISTUS IR PASAULIS

Didžiai gerbiamas Kunige Redaktorau,

Jau seniai galvojau apie šią temą, bet dabar V. Bagdanavičius savo teologiniais apmąstymais mane paskatino parašyti. Jau pasitraukiau iš visuomeninės veiklos, tai turėsiu daugiau laiko rašymui ir skaitymui. Man rūpi, kaip ir dr. Jonui Šliūpui į galą gyvenimo rūpėjo, religiniai reikalai. Norėčiau susilaukti teologinės kritikos dėl savo kontroversinių rašinių. Tai man duotą progą geriau pergaltuoti tikėjimo tiesas. Ateistiniai argumentai manęs visiškai neįtikina, jie yra per daug vaikiški ir naivūs. Neseniai skaičiau B. Russell knygą „Why I am not a Christian“. Skaičiau su įdomumu, bet nieko rimto neradau, kas mane būtų patraukę. Nesuprantu, kaip tokie dideli galvočiai nesuvokia, kad visos būties pagrindas turi būti Dievas, prie kurio prieiti negalime, bet tai nereiškia, kad jo nėra.

Jau baigiame gyventi 2000 metų su Kristumi. Tai pakankamai ilgas laikas, kad galėtume jį pažinti, o tačiau taip nėra. Per tą laikotarpį turėjome daug įvairių eretikų, ekskomunikuotų ir prakeiktų, apsitverėme tvirtomis dogmomis, cenzūromis, tačiau vienybės nepasiekėme, krikščionybė tebėra suskilusi į daugybę teologinių ir filosofinių doktrinų bei konfesijų ir vis dar kyla naujos, kas rodo, kad krikščionybė nėra lengvai suprantama, kad mes dar nestovime ant tikro kelio. Todėl yra ne tik pageidautina, bet ir būtina daugiau mąstyti ir svarstyti apie Kristų ir apie Dievą, nepasitenkinant šablonišku pareigų atlikimu, tradicinių maldų skaitymu bažnyčioje, formaliniu evangelijos skelbimu ir interpretavimu per pamokslus. Reikia geriau pažinti ne tik Kristų, bet ir šį gyvenimą, šių laikų dvasią, reikia viešų išsikalbėjimų ir išsiaiškinimų. Šiam

nuo lietuviškosios. Jaunimui, rašančiam lietuviškai, reikia visiškai užmiršti angliškąją skyrybą ir gerai išmokti bei prisiminti, kas rašoma lietuvių kalbos sintaksėse apie lietuviškąją skyrybą.

tikslui yra reikalingi ne tik nauji apaštalai, bet ir nauji teologai.

Yra malonu ir, be abejo, naudinga pasiskaityti Vytauto Bagdanavičiaus teologinius mąstymus, kuriuos jis pateikia „Laiškuose lietuviams“ jau antri metai. Tai duoda progos pasvarstyti, pasigilinti ir geriau suprasti mums skelbiamas tiesas iš autoritetingų tribūnų. Tuose teologiniuose mąstymuose V. Bagdanavičius svarsto apie Kristaus malones, pagal šv. Jono Evangelijos įvadą. 1985 m. liepos-rugpjūčio numeryje jis iškelia mūsų laikams reikšmingą mintį: „Kristaus laikymas gamtinių malonių teikėju turėtų milžiniškos reikšmės mūsų krikščionybei. Modernusis pasaulis yra nuėjęs materializmo, natūralizmo ir realizmo keliu. Bažnyčia jis atmeta dėl to, kad ji mažai domisi tuo, kas yra natūralu“. Toliau jis rašo: „Norint pilnesnio Kristaus supratimo, reikia į jį žiūrėti ne tik kaip į atpirkėją, bet ir žmogiškos prigimties kūrėją bei pirmavaizdį“.

Čia autorius teigia, kad Bažnyčia domėjosi tik antgamtinė religine sritimi, tačiau, norint pilnutinio Kristaus supratimo, reikia į jį žiūrėti ne tik kaip į atpirkėją, bet ir žmogiškos prigimties kūrėją. Su tokia išvada ne visai norėčiau sutikti. Ir štai dėl ko: kai Kristus atėjo į pasaulį, Dievas žmogų jau buvo seniai sukūręs, tad Kristui jo sukurti ar perkurti nereikėjo. Nieko nematome gamtoje, kad kas nors būtų pasikeitę po Kristaus atėjimo. Taigi negalima maišyti to Kristaus, kuris gyveno, mokė, mirė ir prisikėlė, su tuo žodžiu, kuris buvo prieš amžius, Tas dalykas mūsų protui nepasiekiamas, ir mes juo negalime operuoti savo realybėje. Kristus Dievažmogis ir Kristus Žodis nėra tas pats. Jų sąvokos pakitusios, taigi nereikėtų jų maišyti, kai iš filosofijos pereiname į gyvenimo plotmę.

Autorius iškelia labai svarbų šioms laikams klausimą — pilnutinio Kristaus supratimo reikalą. Ar Kristus yra pilnai suprantamas, ar Bažnyčios domėjimasis tik Kristaus antgamtinė sritimi nėra per siauras? Ar Kristus atėjo į pasaulį, kaip naujos religijos įkūrėjas, ar pasaulį pakeisti į Dievo karalystę? Šios funkcijos yra skirtingos, nors jos, be abejo, gali sutapti arba viena kitą papildyti, bet negali būti viena kuri ignoruojama. Kristaus atskyrimas nuo pasaulio jį suskaldo. Teisingai Bagdanavičius sako, kad „atskirti pasaulį nuo Kristaus reiškiama veikti antikristine kryptimi“. Tos antikristinės veiklos Bažnyčioje gana daug, kaip aiškina A. Maceina „Niekšybės paslaptys“.

Bagdanavičius mano, kad Kristaus laikymas gamtinių malonių teikėju turėtų milžiniškos reikšmės krikščionybei, bet man atrodo, kad reikia

mums kalbėti ne apie gamtines malones, o apie egzistencines. Gamtinėmis malonėmis aš suprantu tokias, kurias gauname koku nors būdu per gamtą, pvz., tvirtą kūno sudėjimą, talentus ir pan. Betgi melsdamiesi prašome ir teisybės, ir taikos, ir kitų egzistencijai reikalingų malonių, nieko bendro neturinčiomis su gamta.

Pasaulinė ir religinė sritis viena nuo kitos skiriasi, tačiau Kristaus atėjimas ir jo mokslas jas sujungė į vieną Dievo karalystę: tik eidami per žemę, galime pasiekti dangų; tik būdami mirtingi, galime tapti nemirtingais; tik būdami nusidėjėliai, galime tapti šventaisiais. Čia yra Kristaus mokslo esmė. Šitoji esmė realizuojama, kuriant Dievo karalystę žemėje, todėl negalima nuo žemės nutolti, kaip negalima nutolti ir nuo laisvos valios, ir nuo pasirinkimo gėrio ir blogio. Šitą laikiną Dievo karalystę reikia suprasti kaip sąlygą anai amžinai dangaus karalystei laimėti.

Kaip mes bevertintume Kristų, ar kaip Dievą, ar kaip žmogų, jis yra šio pasaulio dalis ir toks pasiliks. Todėl jis visiems prieinamas, visų laisvai interpretuojamas, vertinamas, jį kiekvienas gali ar priimti, ar atmesti.

Kristus yra ryšys tarp žmogaus ir Dievo, tarp žemės ir dangaus, tarp šio ir kito pasaulio. Jis atnešė mums naują tikėjimą, gerąją naujieną. Teologinė Kristaus mokslo interpretacija yra kitokia, negu galėtų ją mums pateikti sociologiniai pasaulietiški mokslai. Aš čia trumpai mėginsiu prisiminti Kristaus mokslo socialinius duomenis, iš kurių būtų galima suprasti Kristaus veiklos plotmę bei tikslą.

Pradėdamas savo didžiąją misiją Nazareto sinagogoje, Kristus perskaitė šiuos pranašo Izaijo knygos žodžius: „Viešpaties Dvasia su manim, nes jis patėpė mane, kad neščiau gerą naujieną vargdieniams. Pasiuntė skelbti belaisviams išvadavimo, akliems — regėjimo; siuntė vaduoti prislėgtųjų ir skelbti maloningų Viešpaties metų“ (Lk 4,18-19).

Čia Kristus atpažino pats save ir savo veiklos programa skelbia pranašo žodžius. Šituose pranašo žodžiuose randame Viešpaties valią: nešti gerąją naujieną vargdieniams, skelbti maloningų Viešpaties metų ir vaduoti prislėgtųjų. Šitoje Kristaus misijoje randame dvi funkcijas: skelbti ir vaduoti. Pirmąją galėtume pavadinti religine, nes skelbimas maloningų Viešpaties metų yra skelbimas Dievo malonės ir išganymo; antrąją — egzistencine, socialine, nes kalbama apie prislėgtuosius ir vargdienius.

Pažvelkime į kitą reikšmingą įvykį — Kalno pamokslą. Niekas niekada nėra pasakęs tokio jaut-

raus ir prasmingo pamokslu, kuriame būtų pasakyta iš karto tiek daug skaudžios teisybės ir išreikšta tokio didelio rūpesčio visai nelaimingai žmonijai, kaip Kristus šiame pamoksle. Įkopus į kalno viršūnę, minios apsuptas, Kristus pasijuto esąs prieš visą visų laikų žmoniją, stovinčią prieš jį ir laukiančią palaiminimo. Gilaus įkvėpimo pagautas, Kristus atrinko aštuonias žmonių kategorijas ir juos palaimino nuostabiai jautriais žodžiais bei viltimi sulaukti teisingumo. Tos aštuonios žmonių kategorijos reiškia ne ką kita, kaip aštuonis socialinės veiklos punktus — tai programa įgyvendinti Dievo karalystę žemėje. Čia kaip tik matome, kaip Kristus sujungia šias dvi funkcijas — socialinį realų gyvenimą su dangaus palaiminimu.

Ir taip Kristus eina per visą savo veiklą iki pat mirties ant kryžiaus, mokydamas dorovingo gyvenimo ir laimindamas žmones. Bet labiausiai Kristus pabrėžė socialinio gyvenimo reikšmę dangaus karalystei laimėti, kalbėdamas apie paskutinį Dievo teismą, kur būsime teisiami iš artimo meilės stokos, iš socialinio gyvenimo nejautrumo artimui (Mt 25,31-46). Socialinis žmogaus rūpestis ir artimo meilė Kristaus yra iškelta į esminę ir aukščiausią formulę: **mylėk savo artimą, kaip pats save!** Artimo meilė sulyginama su Dievo meile. Nebėra nei žydo, nei graiko; nei vyro, nei moters; nei pono, nei vergo — visi lygūs vieno Dievo vaikai. Ką reiškia šitoks žmonių sulyginimas? Tai reiškė labai daug, senoji religija to pakeisti negalėjo, tai buvo skelbiama revoliucija ne tik religijoje, bet ir politikoje, ir socialiniame ekonominiame gyvenime, ir apskritai visoje žmonių egzistencijoje.

Be abejo, Kristus žinojo, kad toks jo mokslas prieštarauja ne tik seniems papročiams, bet ir religijos bei valstybės įstatams. Jam reikėjo duoti tvirtą argumentą prieš įvairias Senojo Įstatymo taisykles, papročius ir įstatymus, kad galėtų atremti Rašto žinovų prieštaravimus. Į visus klausimus Kristus davė vieną atsakymą, išreikštą aukso taisyklės formule: „Visa, ko norite, kad jums darytų žmonės, ir patys jiems darykite, nes tai yra Įstatymas ir Pranašai“ (Mt 7,12).

Šita aukso taisyklė Kristus interpretuoja visą Senąjį Įstatymą. Nėra nei didesnio, nei reikšmingesnio įsakymo visame Apreiškime, kaip Dievo noras, kad žmonės gyventų, vieni kitus gerbdami ir mylėdami. Visa kita yra tik antros ar dešimos eilės reikalai. Taigi nuo šio žemiško gyvenimo priklauso dangiškasis.

Kaip matome, šioje egzistencinėje srityje Kristus tebėra neatskleistas pasauliui. Pasaulis Kristaus nepažįsta. Jei krikščionija per tuos 2000 metų būtų

Policininkas pagaliau pasiveja per greitai varuojančią merginą ir sako:

— Dėl ko nesustojai, kai aš švilpiau?

— Tamsta be reikalo varginiesi — aš jau susižiedavusi, — atsako mergina.

Vyras, matydamas, kad jo žmona su kaimyne jau daugiau kaip pusvalandis kalbasi prie vartelių, jai sako:

— Dėl ko judvi neinate į vidų, juk lauke šalta?

— Aš ją kviečiau, — atsako žmona, — bet ji sakė, kad kažkur skubanti ir neturinti nė minutėlės laiko.

Ridikėlis, pomidoras ir tarakonas nutarė stoti į partiją. Pirmiausia apklausinėti pasišaukia ridikėlį. Jis grįžta nusiminęs:

— Nepriėmė. Sakė, kad nieko nereikia, jog aš tik iš lauko raudonas, o vidury vis tiek baltas.

Pomidoro taip pat nepriėmė ir pasakė:

— Nors tu visas raudonas, bet vidury skystas.

Prieina tarakono eilė. Jis ilgai negrįžta. Pagaliau išeina visas išraudęs ir suprakaitavęs:

— Na, kad jau davė velnių, tai davė. . .

— Tai ir tavęs nepriėmė?

— Priėmė, priėmė, bet labai išbarė, sakė:

— Kurgi tu iki šiol buvai? Visi kiti parazitai jau prieš dvidešimt metų į partiją įstojo. . .

Žmogus Lietuvoje dengia stogą. Įsako žmonai, kad neleistų niekam jo trukdyti, nes šiandien norįs

dirbusi ne tik religinį, bet kartu ir socialinį darbą, jeigu ne tiek būtų buvę ginčijamasi apie teologines plonybes, kiek rūpinamasi artimo meile, tai žmogus ir pasaulis šiandien būtų kitoks. Užuoat ėmęsi dėl to ką nors kaltinti, verčiau mes patys pradėkime naują gyvenimą, geriau stengdamiesi pažinti Kristų.

Aleksandras Mauragis

užbaigti darbą. Bet ateina kaimynas ir prisipyręs šaukia:

— Jonai, Jonai, lipk nuo stogo, išgirsi nepaprastą naujieną!

Jonas, nulipęs nuo stogo, klausia:

— Na, kas gi atsitiko?

— Ogi rusus šiandien į orbitą iššovė!

— Ar visus? — klausia Jonas.

— Ne, tik tris.

Jonas nepatenkintas sako:

— Tai ko tu mane dėl tokio nieko trukdai ir liepei nultipti nuo stogo!

Vienas jaunas kompozitorius parašė operą "Dykuma". Jos premjeros spektaklyje Paryžiuje buvo ir G. Rosinis. Po spektaklio operos autorius paklausė Rosinį:

— Kokia jūsų nuomonė apie mano operą?

— Gal vardas nelabai tinka, — atsakė Rosinis,

— nes tai ne dykuma, o bulvaras: kas žingsnis sutinki pažįstamą. . .

— Jaunas dailininkas įsidrąsino ir staiga pabučioavo pozuotoją. Ši pasijuto įžeista ir pikta paklausė:

— Ar jūs bučiuojate visas savo pozuotojas?

— Ne, — ėmė teisintis jaunuolis, — jūs esate pirma.

— O kiek jų buvo?

— Dar tiktai keturios: silkė, svogūno galvutė, lėkštė ir. . . jūs.

Kartą J. Bramsui teko klausytis labai vidutiniškai dainuojančios solistės. Kai ji pradėjo dainą "Jeigu paukštė būčiau aš", kompozitorius neištvėrė ir pusbalsiai pritardamas uždainavo: "turėčiau ką-tę aš, užleisčiau ant tavęs".

Vienas pilietis, matydamas Dekartą su pasigardžiu vėmimu valgantį, pasakė:

— Negirdėtas dalykas, kad toks didelis ir žymus žmogus, kaip jūs, randa tiek malonumo valgydamas.

— O ko čia stebėtis? Nejaugi jums atrodo, kad geri dalykai yra sukurti tik neišmanėliams?! — atsakė Dekartas.

■ Romoje įvyko tarptautinis simpoziumas studijuoti Bažnyčią ir krikščioniškas tautas Centro, Rytų ir Šiaurės Europoje 14-15 šimtmečių. Simpoziume prof. Paulius Rabikauskas kalbėjo apie krikščionybės įvedimą Lietuvoje.

TRUMPAI IS VISUR

■ Pietų Afrikos vyskupas Johannesburge pradėjo leisti dvisavaitinį laikraštį, pavadintą "New Nation". Jo redaktoriai pakviestas Zwelakhe Sisulu, sūnus kalėjime laikomo Nacionalinio kongreso vado Walter Sisulu. Laikraštis žada daugiau dėmesio kreipti į darbininkijos reikalus ir švietimą. Tai bus pasauliečių laikraštis su puslapiu religinėmis temomis. Teiks komentarus įvairių aktualijų, žvelgiant iš bažnytinio taško.

■ Čikagos arkivyskupija įsteigė švietimo fondą, kurio tikslas padėti studentams ir mokykloms. Pradžiai į jį arkivyskupija įnešė 700.000 dol., gautų pardavus nenaudojamas bažnytines nuosavybes. Norima tą fondą išauginti, kad per metus neštų 10 mil. dolerių pajamų.

■ Vatikano žiniomis, visame pasaulyje šventinamų į kunigus skaičius 1984 metais padidėjo 7%. Klierikų skaičius paaugo 4%.

■ Jonas Paulius II sausio 18 d. oficialiai aplankė Italijos prezidentą Cossigą jo rezidencijoje — Kvirinalo rūmuose. Prezidentas pažymėjo, kad pagal abipusį susitarimą besivystantieji Vatikano ir Italijos santykiai gali būti pavyzdys kitoms valstybėms. Toks bendradarbiavimas gerai pasitarnauja pavienių asmenų ir bendruomenės gerovei.

Pop. Jonas Paulius II, vasario 1 d. pradėjęs kelionę po Indiją, išbuvo ten 10 dienų. Tai jau 29-ji popiežiaus kelionė už Italijos ribų. Indijoje krikščionybė stiprėja. Seselių vienuolių Indijoje yra 52.930. Katalikų — 12,5 milijono. Bažnyčia daug rūpinasi švietimu. Indijos premjero Gandhi žmona Sonia yra katalikė, italė. Indijoje yra 14 katalikų arkivyskupų. Pirmą dieną, atvykęs į Indiją, popiežius aplankė Mahatmos Gandhi kapą. Popiežius savo pirmojoje kalboje pabrėžė, kad jis atvyko kaip taikos piligrimas, siekias ugdyti brolybę ir taiką, teisingumą, meilę. Nors fanatikai ruošė demonstracijas prieš popiežių, bet jį pagerbdamos dalyvavo didžiulės minios katalikų ir kitatikių. Įvairias Indijos vietas lankydamas, popiežius apkeliavo 12.000 mylių. Buvo susitikęs su Tibeto dvasiniu vadu — Dalai Lama. Savo kalbose popiežius ragino hindus, musulmonus, sikhus, budistus, parsius, krikščionis bendradarbiauti, siekiant sudvasinti pasaulį.

Kalkutoje popiežius aplankė Motinos Teresės vadovaujamą varguolių prieglaudą. Padėjo sėslėms nešioti maistą, guodė sergančius, meldėsi su jais. Šiaurės rytų Indijos provincijoje popiežius nuvyko pas laukines gentis, kur jį sutiko apie 200.000 žmonių. Vyrų nešiojo aštusius peilius, tautines ietis. Popiežių sveikino 13-kos genčių vadai savo tarmė-

mis, savo kalbomis. Šios gentys prieš porą dešimtmečių buvo žinomos kaip galvų medžiotojos. Madraso mieste popiežių sutiko šimtai tūkstančių žmonių. Popiežiaus kelionė atkreipė dėmesį tarptautinių informacijos agentūrų bei didžiosios spaudos, kur buvo duodami gausūs aprašymai. Kenijoje popiežių sveikino apie 1000 jaunuolių, šokdami ir dainuodami.

Kelionėje popiežius aplankė 14 miestų. Išvykdamas ragino ypač jaunimą domėtis dvasiniais dalykais. Pažymėtina, kad Indijos sostinėje New Delyje popiežių sutiko valstybės prezidentas Singh, premjeras Rajiv Gandhi, vyriausybės nariai ir kiti aukšti pareigūnai bei aukštoji dvasiškija. Popiežius vertino Indijos gyventojų dėmesį religinei kultūrai, iškelė didžiąsias Indijos asmenybes, kaip Mahatma Gandhi, Rabindranath Tagore.

Indijoje popiežius turėjo pasikalbėjimą su pasaulio anglikonų vyriausiu dvasiniu vadovu, jų arkivyskupu Robertu Runcie. Būdamas Kottayame, popiežius paskelbė palaimintaisiais pirmus du Indijos katalikus, pasiekusius šventumo garso: vieną seselę ir vieną kunigą, abudu Siro Malabaro apeigų, laikomus tolimais apaštalo šv. Tomo mokinių ainiiais.

■ P. Amerikoje kun. dr. F. Bendoraitis savo misijose turi įsteigęs dvi laivais vežiojamas ligonines, lankančias pacientus Gvaporės ir Mamres upių pakrantėse. Joms rėmėjai iš Europos atsiuntė 20 tonų įvairių vaistų ir kitų reikmenų, du pilnus dantų kabinetų įrengimus.

Kun. dr. Bendoraitį paremti galima šiuo adresu: C.P. 240, Guayaramerin (Beni), Bolivia.

■ Kardinolas Roger Etchegaray, kaip specialus popiežiaus pasiuntinys, Kalėdų laikotarpiu, gruodžio 23-26 d., Irane lankė irakiečius karo belaisvius, o gruodžio 31 - sausio 3 d. Irake lankė iranėčius belaisvius.

■ Vatikane, vieton prelato rango dvasiško, vienuolių ir pasauliečių institutų kongregacijos raštinės viršininke paskirta vienuolė Mary Linscott, 66 m., Notre Dame de Namur vienuolijos narė. Ji šioje kongregacijoje dirba nuo 1978 m.

■ Prancūziją trečią kartą popiežius Jonas Paulius II lankys rugsėjo mėnesį. Trijų dienų kelionėje aplankys Lijono, Annecy miestus bei nuvyks į Arsą, kur bus minima 200 m. sukaktis nuo gimimo toje vietoje klebonavusio šventojo Jono Vianney.

■ Motina Teresė drauge su italų kunigu Angelo Devanada įsteigė kontempliatyvią vienuoliją, kurios centras dabar yra Haiti mieste Port au Prince. Tos vienuolijos vardas — Visuotinieji žodžio broliai. Jie pusę dienos skiria maldai ir kitoms dvasi-

nėms pratyboms, o kitą pusę dienos pašvenčia apylinkės žmonių dvasiniams ir globos reikalams. Kasdien jie dvi valandas adoroja Švenčiausiąjį: valandą saulėtekį ir valandą saulėleidį. Jie kalba kunigiškus poterių, visą valandą skiria dvasiniam skaitymui, atlieka grupines Šv. Rašto skaitybas ir studijas. Jie ryžosi pasistatyti koplyčią, kur bus ir vaikų maitinimo punktas, ir beraščių mokymo vieta. Ypač jie daug dėmesio skiria katalikiškam jaunimo ugdymui.

■ Lietuvoje sausio 23 d. mirė Šeduvos altaristas kun. Augustinas Pranckietis, kuris šiemet rugpjūčio mėnesį būtų sulaukęs 100 metų. Buvo gimęs 1886 m.

■ Kun. Juozas Zdebskis, 57 m., Rudaminos klebonas, Tikinčiųjų teisėms ginti komiteto narys, žuvo Lietuvoje sausio 6 d. automobilio nelaimėje. Kunigu buvo iššventintas 1952 metais. Tokios tragedijos Sovietų valdomame krašte įtartinos.

■ Maurikijaus valstybės jaunimo grupė, 9 vyrai ir 5 mergaitės, 19-31 m. amžiaus, Kalėdų ir Naujųjų metų proga nuvyko į raupsuotųjų stovyklą Madagaskare praleisti su tais nelaimingaisiais švenčių ir jiems pareikšti brolišką solidarumą. Atvežė ir dovanų. Ta mintis jiems kilo, susitikus su italų kunigu, jau daugelį metų globojančiu tuos nelaiminguosius.

■ Katalikų Bažnyčioje nuo 1968 metų buvo pašventinta apie 12.000 nuolatinių diakonų. Apie 67% jų yra Šiaurės Amerikoje.

■ Popiežius Jonas Paulius II Kalėdų proga priėmė apie 3.000 lenkų, pasitraukusių iš komunistų kontroliuojamos Lenkijos. Pora tūkstančių tos audiencijos dalyvių gyvena netoli Romos įsteigtoje pabėgėlių stovykloje.

■ Anglikonų Bažnyčios primas, Canterbury arkivyskupas dr. Runcie karštai pritarė popiežiaus Jono Pauliaus sumanymui šiemet Asyžiuje sukviesti viso pasaulio krikščioniškųjų Bažnyčių ir kitų religinių bendruomenių vadovus maldai už taiką.

■ Vatikano naujas žinynas skelbia, kad 1984 m. visose pasaulio vyskupijose į kunigus buvo iššventinta 7% daugiau, klierikų skaičius padidėjo daugiau negu 4%, kardinolų skaičius pasiekė 149, diecezinų vyskupų pasaulyje yra 2.446. Apaštalo Sostas palaiko diplomatinis ryšius su 112 pasaulio valstybių.

■ Lenkijoje, Gdanske, apie 3000 tikinčiųjų dalyvavo pamaldose už politinių kalinių išlaisvinimą. Iš visos Lenkijos buvo atvykę daug uždraustosios darbininkų sąjungos "Solidarumas" veikėjų. Mišioms pasibaigus, sugiedotas "Solidarumo" himnas. Lenkijoje, oficialiais valdžios duomenimis, yra apie 180 politinių kalinių, bet iš tikrųjų jų esą netoli 500.

■ Brazilijoje yra 219 vyskupijų ir 369 vyskupai. Vyskupai visoje Brazilijoje pravedė maldos dieną už Lietuvą. Tam tikslui vyskupai buvo sukūrę specialią maldą.

■ Su Libijos krikščionimis reikšdami solidarumą, Romoje vykusio vyskupų sinodo metu pasirašė 16 delegatų iš 13 kraštų raštą, skelbiantį, kad jie atjaučia ir remia Libijos krikščionis.

■ Romoje įvykusio pasaulio vyskupų sinodo metu nė vienas atvykusių iš komunistinių kraštų viešai nekalbėjo posėdžių metu. Prieš sinodą popiežius kartu su stebėtojais — kitų tikybų atstovais — dalyvavo ekumeninėse pamaldose.

■ Kinijoje, Zhangzhou mieste, sugrąžinta tikintiesiems 51 bažnyčia ir šventovė.

■ Turkijoje šv. Andriejaus iškilmėse dalyvavo speciali Romos Bažnyčios delegacija, kurios vadovybės nariai susitiko su Konstantinopolio ekumeniniu patriarchu, tęsdami dialogą tarp Rytų ir Vakarų Bažnyčių vadovybių.

■ JAV ambasadorė Jungtinėse Tautose Patricia Byrne, kalbėdama socialinių ir kultūrinių reikalų komisijoje, priminė, kad Sovietų Sąjungoje pastoviai persekiojami tikintieji; stengiamasi juos atitolinti nuo tikėjimo, tuo pažeidžiant Žmogaus Teisių deklaracijos nuostatus.

■ Dievo Motinos Nuolatinės Pagalbos par. bažnyčioje Klyvlende, atnaujinant šventovę, bus prie Dievo Motinos statulos dar prijungiamos šių Marijos šventovių statulos: Aušros Vartų, Šiluvos, Žemaičių Kalvarijos ir Pažaislio. Šių bareljefų kūrėjas — skulp. Ramojus Mozoliauskas. Šventovės atnaujinimo darbus praves inž. Edv. Kersnauskas. Šventinimas numatytas 1987 m. gegužės 17 d.

■ JAV-se, kaip skelbia House Select Committee on Children, Youth and Families, kasmet apie milijonas keliolikmečių tampa nėščiomis. Iš to būna apie 400.000 negimusių kūdikių nužudymų. Nepilnamiečių motinų ir jų kūdikių išlaikymas šalpai kainuoja 16,6 milijonų dolerių per metus.

■ Kardiologas dr. Randy Byrd, buvęs California universiteto profesorius, pravedęs tyrimus San Francisco General ligoninėje, nustatė, kad 192 pacientai, už kuriuos buvo meldžiamasi, turėjo daug mažiau komplikacijų, negu 201 pacientas nesimeldžiančių grupėje. Iš grupės, kurią lydėjo maldos, mažiau mirė. Studija tęsėsi per 10 mėnesių. Mokslininkas naudojo kompiuterius, siekdamas nustatyti maldos — Dievo įtaką į ligonio sveikimą. Šių tyrimų rezultatai buvo paskelbti dienrašty "Chicago Sun-Times" 1986 m. sausio mėn. 26 d. numeryje.

■ Misijose, 42-se pasaulio kraštuose, dirba 260 japonų misininkų.

J. Pr.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

METMENYS. Nr. 50. Kūryba ir analizė. Redaguoja Vytautas Kavolis, Dickinson College, Carlisle, PA 17013. Šio numerio kaina — 5 dol. Metinė prenumerata — 10 dol. Administracija: Marija Paškevičienė, 3308 W. 62nd PL, Chicago, IL 60629.

NAUJOJI VILTIS. Politikos ir kultūros žurnalas. Nr. 18. Redaktorius — A. Laikūnas. Administratorius — B. Kasakaitis, 7150 S. Spaulding Ave., Chicago, IL 60629. Šio nr. kaina 5 dol.

Į LAISVĘ. Politikos žurnalas. Nr. 95(132). Suredagavęs šį numerį, jau atsisveikina ligšiolinis redaktorius Vacys Rociūnas, pranešdamas, kad toliau žurnalą redaguos Juozas Baužys. Administracija: Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, CA 93305.

TĖVYNĖS SARGAS. Nr. 3(62). Redaguoja Algirdas J. Kasulaitis. Administracija: Adomas Viliušis, 4050 S. Campbell, Chicago, IL 60632. Šio nr. kaina 4 dol.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis Nr. 2(106). Išeina 4 kartus per metus. Spaudai paruošia mokyt. Danutė Bindokienė.

EKSKURSIJA Į AUSTRIJĄ, VENGRIJĄ, JUGOSLAVIJĄ

Birželio 13 d. išskrendame į šią įdomią ekskursiją. Jau yra užsiregistravusių gražus būrelis žmonių. Kas dar neužsiregistravo, bet planuoja ekskursijoje dalyvauti, prašome skubiai registruotis, nes gali pritrūkti vietų.

Registruotis ar gauti įvairių informacijų galima šiuo adresu: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, IL 60643. Tel. (312) 238-9787.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAI

Šių metų konkursas gerai pasisekė. Gavome 25 straipsnius jaunimo konkursui ir 9 — suaugusiųjų. Vertinimo komisija jau straipsnius skaito. Komisiją sudaro: Apolinaras Bagdonas, Danutė Eidukienė, Rita Likanderytė, Antanas Saulaitis, S.J., ir Nijolė Užubalienė. Kitame numeryje pranešime, kas laimėjo premijas, ir pradėsime spausdinti premijuotus straipsnius. Jau galvojame apie kitų metų konkurso temas ir laukiame mecenatų. Konkursuose dalyvauja nemaža jaunimo. Norėtume jiems duoti kiek galima daugiau premijų, nors ir mažesnių. Premijų gausumas ir didumas, žinoma, priklausys nuo mecenatų dosnumo.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užubalienė, Gediminas Vakarlis. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 West 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekaltai Pradėtosios Švenč. M. Marijos seserų spaustuvė, Putnam, Connecticut 06260. Metinė prenumerata — 10 dol., atskiras numeris — 1 dol.